ביאור ד"ה

פְּדָה בְשָׁלוֹם

תשכ"ב

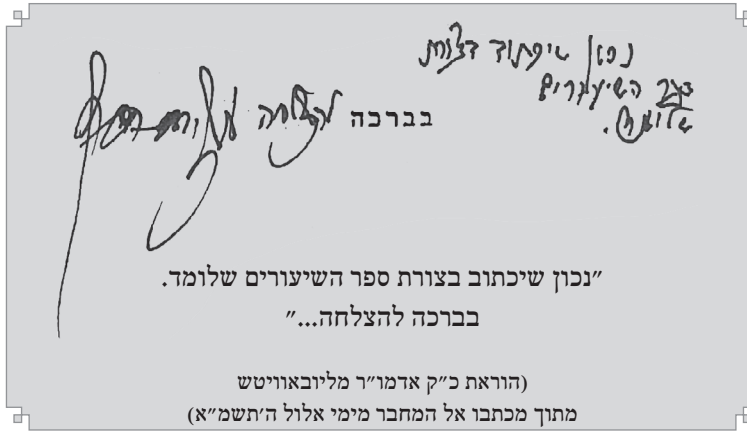
תשורה משמחת הנישואין של
שלמה שמשון יעקב ומושקא איידל
שיחי' פבזנר
י"ט אדר תשפ"ה

ביאור ד״ה
פְּדָה בְשָׁלוֹם
תשכ״ב

מאת

הרב יצחק גינזבורג

תשורה משמחת הנישואין של
שלמה שמשון יעקב ומושקא איידל שיחי׳
פבזנר
י״ט אדר תשפ״ה

"נכון שיכתוב בצורת ספר השיעורים שלומד.
בברכה להצלחה..."

(הוראת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש
מתוך מכתבו אל המחבר מימי אלול ה'תשמ"א)

ג	ל	ע	י	נ	י
ו	א	ב	י	ט	ה
נ	פ	ל	א	ו	ת
מ	ת	ו	ר	ת	ך

© ה'תשפ"ה

עיצוב והפקה: דוד הלל

התוכן

פרק א: קרב הקירוב ..... ז

פרק ב: שלום בגילוי היחידה..... יד

ביאור: "אחֹתי רעיתי יונתי תמתי" ..... יח

פרק ג: זכרון היחידה..... כא

פרק ד: שתי בחינות שלום..... כד

פרק ה: בטול והשלמה..... כח

פרק ו: התכללות שתי המעלות..... לו

פרק ז: לימוד תורה מתוך בטול..... מא

ביאור: בטול ושפלות בבית היהודי ..... מח

פרק ח: תשוקת הניצוצות להתברר..... נ

ביאור: חתונת הניצוצות..... נד

פרק ט: התכללות שני סוגי הבירורים..... נז

פרק י: יחוד קוב"ה ושכינתיה ..... נט

ביאור: נישואין עם הפנים לעתיד ..... סב

פתח דבר

המאמר ד"ה "פדה בשלום" תשכ"ב – שנאמר ביו"ד כסלו תשכ"ב ויצא כקונטרס יו"ד־י"ד כסלו תשנ"ב (יום הגאולה דאדמו"ר האמצעי ויום הבהיר י"ד כסלו, יום נישואי הרבי והרבנית) – כולל ביאור במאמר ד"ה "וכל בניך למודי ה'", הראשון בדרושי החתונה שאמר כ"ק אדמו"ר הריי"צ בימי השמחה של נישואי הרבי והרבנית. לכן, על אף שנושא הנישואין מוזכר בפירוש רק בסיומו, מתבקש לבאר את כולו הן ביחס לעבודת ה' הפנימית, והדרך להגיע בה לשלום בנפש ובעולם – כמפורש במאמר – והן ביחס ליחוד חתן וכלה והדרך להגיע לשלום בית אמתי. והרמז: "**פדה בשלום נפשי**" עולה "**ואהבת את הוי' אלהיך**" (בין אדם למקום, פסוק שנידון בפירוש במאמר) העולה גם "**ואהבת לרעך כמוך אני הוי'**" (בין אדם לחברו, כאשר יסוד קיום מצות "ואהבת" הוא בין איש לאשתו, כנודע).

המאמר בנוי מעשרה פרקים, שאחרי כל אחד מהם בא ביאור ישיר של הפרק, עם הסברים, הוספות ורמזים כיד ה' הטובה – בפנים ובהערות – המתייחסים בעיקרם לתוכן הגלוי של המאמר ונוגעים גם בקישור לנישואין. בארבעה מהפרקים נוסף עוד ביאור תוכני שמסכם את המהלך המתפתח מתוך הדברים וקושר אותו כולו לחיי הנישואין.

אנו זוכים להוציא לאור את הביאור לכבוד שמחת הנישואין של הנכד היקר הרה"ת **שלמה שמשון יעקב** שי' פבזנר עם הכלה **מושקא איידל** תחי' (לבית **סבן**). את המאמר חזר החתן ב'וואַרט' ובעקבות כך באר אותו הרב (וממילא מובן עוד יותר הקשר ההדוק לשמחת חתן וכלה).

ויהי רצון שמהשמחה של בנין בית נאמן בישראל, בית של שליחות וגאולה, נזכה לשמחת "החתונה הגדולה" בביאת משיח צדקנו תיכף ומיד ממש!

איתיאל גלעדי

אור לי"ט אדר תשפ"ה

פרק א: קרב הקירוב

בס"ד. ש"פ ויצא, יו"ד כסלו (מאמר ג') ה'תשכ"ב*

פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי[1], ומבאר בעל הגאולה במאמרו ד"ה זה (שנדפס בספרו שערי תשובה[2]), דהטעם על זה שמלחמה נקראת בשם קרב מלשון קירוב (אף שמלחמה היא היפך ענין הקירוב), הוא, כי ענין המלחמה הוא שכל אחד משני הלוחמים רוצה לנצח את השני ולהכניע אותו שיוכלל בו, ובכדי לפעול בזה שלוחם כנגדו שיוכלל בו, הוא דוקא ע"י הקירוב שמתקרב אליו, קרב מלשון קירוב. ועד"ז הוא בהמלחמה דנפש האלקית ונפש הבהמית, דעיקר המלחמה היא בשעת התפלה (שעת צלותא שעת קרבא[3]), שבכדי שהעבודה (תפלה) דנפש האלקית תפעול בנפש הבהמית שתוכלל בנפש האלקית [היינו שגם נה"ב תהי' לה אהבת ה', בכל לבבך בשני יצריך[4]], הוא ע"י שנפש האלקית מתלבשת בנפש הבהמית, שההתבוננות של נפש האלקית היא בענינים כאלו ובאופן שגם נפש הבהמית יכולה להשיג[5]. משא"כ כשהתפלה היא מצד הנשמה עצמה, אינה פועלת בנפש הבהמית, כמבואר בהמאמר.

---

* יצא לאור ב"קונטרס יו"ד-י"ד כסלו – תשנ"ב, לקראת יו"ד כסלו יום הגאולה דאדמו"ר האמצעי, ויום הבהיר י"ד כסלו, יום נישואי כ"ק אדמו"ר שליט"א והרבנית הצדקנית מרת חי' מושקא נ"ע זי"ע". המאמר "כולל גם ביאור בהמאמר ד"ה וכל בניך לימודי ה' שאמר כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע ב"ש"פ ויצא, קריאת החתן שי' לתורה, וביום ב' וישלח לילה של החתן-מאָל בישיבת "תומכי תמימים בווארשא" (לשון הכותרת דהמאמר), המאמר הראשון דדרושי החתונה (נדפס בקונטרס דרושי חתונה תרפ"ט... עש"ק פ' ויצא, ה'תשנ"ב".

1. תהלים נה, טו.
2. ח"א (שער התפלה) ממ, א ואילך.
3. זהר הובא בלקו"ת ר"פ תצא. בשער התפלה שם. ובכ"מ. וראה זהר ח"א רמ, ב. ח"ג רמג, א.
4. ואתחנן ו, ה. ברכות נד, א במשנה. ספרי (הובא בפרש"י) עה"פ.
5. ראה תו"א וישב כט, ב. המשך תרס"ו ס"ע קלה ואילך. סה"מ עת"ר ע' כה. ה'תש"י ע' 56. ובכ"מ.

ביאור הפרק

יסוד הפרק הוא ההתבוננות בכך שקרב (מלחמה) הוא לשון קרוב, אף שבפשטות המובן של קרב הוא הפוך (שהרי סתם קרב ומלחמה הם לשם נצחון ואיבוד האויב, או לכל הפחות הכנעתו), משום שבעומק תכליתו של כל קרב – גשמי־חיצוני וגם רוחני־פנימי – היא להגיע לנצחון שלם, בו ההתנגדות של המנוצח תתבטל לחלוטין והוא יתקרב ויכלל לחלוטין במנצח. כדי להשיג את התכלית הזו, גם תהליך הקרב עצמו נעשה על ידי קרוב.

תכלית הקרוב של הקרב מוצהרת כבר מראשיתו – "אין עושין מלחמה עם אדם בעולם עד שקוראין לו לשלום, אחד מלחמת הרשות ואחד מלחמת מצוה, שנאמר 'כי תקרב אל עיר להלחם עליה וקראת אליה לשלום'[א]. האותיות המשותפות לשרשים **קרב** ("תקרב" לצורך מלחמה וקרב) ו**־קרא** ("וקראת") הן **קר** (האותיות "דאתחזיאו על סטרא בישא"[ג], שבתוכן גופא יש מאבק בין הקדושה לקליפה[ד]). כאשר מקפידים על ההלכות שנאמרו במחנה ובמלחמה – נשמרים מטומאת **קרי**, ובכך שומרים על "והיה מחניך קדוש"[ה], וקוראים לשלום לפני המלחמה

א. דברים כ, י. כשמתקרבים לעיר באים בתחלה "עליה", מלמעלה (על דרך "כי תצא למלחמה על **א**ויבך", כדלקמן בפנים), ואז קוראים "אליה" בקירוב פנימי – **ה־א** היא פנימיות **ה־ע** בכל מקום, כנודע (**עליה־אליה** עולה **קסא**, וד"ל).
כל הפסוק "**כי תקרב אל עיר להלחם עליה וקראת אליה לשלום**" עולה 2430, ט"פ (ממוצע כל תבה) 270, **ער־רע** (והוא־הוא ערך האותיות האמצעיות בפסוק, **י־ל־ר־ל**) – צריך להיות ער לרע שבעיר על מנת להלחם כנגדה כראוי.
"כי תקרב אל עיר" רומז גם לאותיות ש'מתקרבות' לאותיות **עיר**, קודמות להן באלף־בית, **סטק** – 13 ברבוע (ה'זוג' של **עיר** העולה 7 פעמים **מ**, זוג של 7־13, כנודע). והנה, הפעם היחידה בה מופיעה המלה "תקרב" בתהלים היא בתחלת פסוק **קסט** בפרק קיט; (מבין י"פ "תקרב" בכל התנ"ך ארבע הן בעניני עריות, פגם הברית בין איש ואשה).

ב. רמב"ם הלכות מלכים פ"ו ה"א.

ג. זהר ח"א ב, ב.

ד. וראה באריכות ד"ה "באתי לגני" תש"י פ"ו וביאוריו במאמרי "באתי לגני" תשט"ז ו־תשל"ו (נלמדו בשיעור ו' שבט תשע"ו).

ה. דברים כג, טו.

– ניתן לגשת למלחמה עצמה בקֹר רוח (״אָן־התפעלות״), כשהאדם נשאר קר כקרח גם בסערת המלחמה, ללא כל פחד מהאויב (כמצווה עלינו בתורה[ו]) ומבלי שנופלים **קרב**נות מישראל (״לא נפקד ממנו איש״[ז]). אנו נשארים זקופי קומה, **כקרש**י המשכן – ״עצי שטים [שטות דקדושה[ח]] עֹמדים״[ט], בהם מתקיים ״עמדת להם בעת צרתם״[י] – האויב קורס (ומתקיים **קרע** שטן) וקרן ישראל מתרוממת (על גישה כזו למלחמה נאמר ״כי תצא למלחמה על אֹיביך״[יא], כשאנו באים מלמעלה[יב] ובטוחים בנצחונו של מקום).

ראשית מתואר בפרק קרב כפשוטו (בגשמיות) – מלחמה בין שני צדדים לוחמים, שכל אחד ״רוצה לנצח את השני ולהכניע אותו [עד כדי כך] שיוכלל בו״. הנצחון שייך לספירת הנצח, כמובן, וההכנעה שייכת לספירת ההוד[יג]. ראשית יש לנצח את האויב, כאשר שלמות הנצחון היא הכניעה של האויב[יד] (על דרך ״גדול העונה אמן יותר מן המברך [המברך מנצח־מנהיג את הברכה והעונה מודה־מסכים לדבריו] שהרי גוליירים מתגרין במלחמה וגבורים נוצחין״[טו], כאשר ההוד הוא ענף הגבורה). אחרי נצחון המנצח (מצד הנצח) והכנעת המפסיד (מצד ההוד)

ו. שם כ, א. ובכ״מ.

ז. במדבר לא, מט.

ח. ד״ה ״באתי לגני״ תש״י ס״ג.

ט. שמות כו, טו.

י. נוסח ״על הנסים״ לחנוכה.

יא. דברים כא, ט.

יב. ראה לקו״ת תצא לו, א ועוד (וראה שם שכאשר באים כך זוכים לגילוי היחידה שבנפש, סוד ״אשת יפת תאר״, והוא ממש כמבואר לקמן במאמר שעל ידי זכרון היחידה ביציאה לקרב זוכים לגילוי היחידה ולפעולת האתהפכא שלו, ודוק).

יג. ראה לדוגמה שכינה ביניהם פ״ה הערה ג.

יד. כפי שדובר באריכות בהתוועדות י״ט כסלו תשפ״ד.

טו. נזיר סו, ב (ועד״ז ברכות נג, ב).

באה התכללות של המפסיד במנצח[טז] – התכללות ההוד בנצח[יז] (להיות ״רגל ישרה״[יח] אחת)[יט]. ההתכללות הזו היא מכח ספירת היסוד העומדת ביניהן ויש בה כח מיוחד של חיבור ויחוד[כ], כח של ״צדיק יסוד עולם״[כא], הצדיק שבו נכלל כל העולם (לשון העלם, חשך המנגד לאור, שכאשר הוא נכלל באור הוא פועל ״יתרון האור מן החשך״[כב]). על הנצחון הגמור של הצדיק־היסוד נאמר ״אין קישוי

טז. בכללות, ההכנעה הגמורה היא אתכפיא וההתכללות היא כבר אתהפכא (כאשר הציפיה הפנימית להגיע בסיום הקרב גם לקירוב והתכללות הופכת את האתכפיא ל״אתכפיא המביאה לידי אתהפכא״) – על דרך היחס בין ״כפה עליהם הר כגיגית״ במתן תורה ל״הדור קבלוה״ בפורים (ראה שבת פח, א) – אך ראה עוד באריכות בהמשך המאמר על מושגי האתכפיא והאתהפכא (וההתכללות ביניהם).

יז. התכללות ההוד בנצח היא בסוד ״ולציון יאמר איש ואיש יולד בה״ (תהלים פז, ה), כאשר גם בנקבה מתגלה צד הזכר שבה (ראה תו״א מקץ ד״ה ״רני ושמחי״ וביאורו – לז, ג; לח, א־ב), בסוד ״איהו בנצח״ – מה (הנצח־האיש עצמו) ו־מה ד־בן (הנצח שבהוד, האיש שבאשה) – וד״ל.

יח. יחזקאל א, ז.

יט. בעולם התהו הנצח וההוד היו רגל אחת של קטנות (ראה שיחת ש״פ בהעלתך י״ט סיון תשכ״ח, ע״פ זהר ח״ג קכז, ב) ללא התפתחות – ללא התחלקות זו מזו כדי לאפשר הליכה של ״מהלכים בין העמדים״ (זכריה ג, ז) – אך בתכלית התיקון שתי הרגלים (שנשארות בחיצוניות שתים) הופכות (בפנימיות) להיות אחת (על דרך ״והיו לבשר אחד״ באיש ואשה, ״איהו בנצח ואיהי בהוד״, שנשארים בכל זאת שנים, בסוד ״טובים השנים מן האחד [סוד ׳שכינה ביניהם׳]״).

כ. היסוד מכליל את ההוד בנצח, כפי שהתפארת פועלת ״לאכללא שמאלא בימינא״ (ראה זהר ח״ג קעו, א; קעח, א), להכליל את הגבורה בחסד, והדעת מכלילה את הבינה בחכמה (סוד ״הבן בחכמה״). אכן, בעומק בכל ספירה בקו האמצעי יש כח התכללות דו־כיווני, ומלמעלה למטה: דעת עליון מכלילה את הבינה בחכמה אך דעת תחתון מכלילה את החכמה בבינה (סוד ״חכם בבינה״, יחוד ישסו״ת); השליש העליון־המכוסה של התפארת (סוד ״עץ החיים״) מכליל את הגבורה בחסד ושני השלישים התחתונים־הגלויים שלה (סוד ״עץ הדעת טוב ורע״) מכלילים את החסד בגבורה; היסוד (יוסף) מכליל את ההוד בנצח ועטרת היסוד (אפרים) מכליל את הנצח בהוד, וד״ל.

כא. משלי י, כה.

כב. קהלת ב, יג.

[דריכת קשת מלחמה] אלא לדעת״כג, מכח יחוד תרין העטרין שבדעת, שרש שני הנלחמים. נמצא שהמלחמה החיצונית, נגד האויב בפועל, היא תיקון הספירות נצח־הוד־יסוד – רובד המוטבע שבנפש – להן שייך שם צבאותכד, כח המלחמה המוטבע ב״צבאות הוי׳״כה (**צבאות** בגימטריא **מלחמה־שלום**, בסוד ״תמורת מלחמה שלום״ שביסודכו, ״עת מלחמה ועת שלום״כז). בנפש כל חי – בצדיקים וגם להבדיל ברשעים – מוטבעת בנפש תכונת המלחמה באויב החיצוני.

המלחמה הזו מושווית בפרק למלחמה הפנימית בנפש, מלחמת היצרים – המלחמה התמידית כל ימי חיי הבינוני בעלמא דין״כח. מלחמה זו בין הנפש האלקית לנפש הבהמית מתחוללת בעיקר בזמן התפלה, ״שעת צלותא שעת קרבא״כט, הזמן של ״עבודה שבלב״ל במגמה להגיע לאהבת ״׳בכל לבבך׳, בשני

כג. יבמות נג, ב. ובכ״מ.

כד. זהר ח״ג יא, א. ראה קהלת יעקב ערך ׳צבאות׳.

כה. שמות יב, מא.

כו. ראה ספר יצירה פ״ד מ״ג (ויש לומר ש״תמורת״ כאן היינו כח היסוד להכליל בשני הכיוונים, כנ״ל בפנים ובהערה כ, וד״ל).

כז. חיתום **כח** העתים בקהלת ג, ח.

כח. תניא פי״ב.

כט. שרש **קרב** הוא אחד משבע שלישיות האותיות שבהן כל ששת הצירופים הם שרשים בלשון הקדש (ראה לדוגמה מעין גנים ח״א מאמר ״כיונים אל ארֻבותיהם״ הערה סד; שיעור ל׳ אד״ר תשע״ט פ״ג). צירוף **רבק** (לשון עגלי מרבק) רומז ל**רבק**ה אמנו, העומדת בתפלה עם יצחק בעלה – ״ויעתר יצחק להוי׳ לנכח רבקה אשתו״ (בראשית כה, כא) – כאשר **יצחק־רבקה** עולה **תפלה** (שני המתפללים, כל אחד בזוית שלו, הם על דרך שני עדים המקיימים את העדות, רבקה בסוד ״עד ועד בכלל״ ויצחק בסוד ״עד ולא עד בכלל״, וד״ל). יצחק **הקריב** את עצמו לעולה ובזכות זה זכה ל**רבקה** (אותיות **הבקר**, סוד ״רבקה של בקר״, בסוד ״שור פר״ של ר״ה, וד״ל).

ל. עפ״י תענית ב, א. ״**עבודה שבלב זו תפלה**״ עולה **אהבת ישראל** (לה מקדימים ״הריני מקבל עלי מצות עשה של ׳ואהבת לרעך כמוך׳״ כדי שהתפלה תתקבל כקרבן ״תמים יהיה לרצון״ העולה לריח ניחוח ועושה נחת רוח), **אהבה** פעמים **חכמה**, כנודע. ראשי התיבות של **ע**בודה־**ש**בלב־**ת**פלה הם אותיות **שעת** – ״שעת צלותא שעת קרבא״.

יצריך"[לא], תוך נצחון על הנפש הבהמית והתכללותה בנפש האלקית. לשם כך יש להתבונן (מצד החפצא של ההתבוננות) בענינים הנוגעים לנפש הבהמית (ומצד הגברא של ההתבוננות) באופן שגם היא יכולה להשיג את הדברים – לא רק השגה בשכל, אלא שהיא יכולה להגיע אליהם, דברים השייכים לה ממש. המלחמה הפנימית הזו שייכת, כמובן, למדות הלב העיקריות – רובד המורגש שבנפש – חסד־גבורה־תפארת (אהבה־יראה־רחמים, כאשר העיקר שגם הנפש הבהמית, ששרשה בצד שמאל, גבורה, תגיע ותכלל באהבה שמימין).

המלחמה הפנימית נעשית בדרך של התלבשות – "נפש האלקית מתלבשת בנפש הבהמית" – כשהמובן של התלבשות בזולת הוא התחשבות בו, במקום בו הוא נמצא ובמנטליות שלו, ודבור בשפתו כדי שיוכל לקלוט היטב את המסר שרוצים להעביר לו. התלבשות זו נדרשת גם כאשר עוסקים בקרב־מלחמה, וצריכים

לא. לימוד "בשני יצריך" הוא משתי אותיות הבית ב"לבבך", נמצא שכל יצר הוא 'בית' – "בית יעקב" לעומת "בית עשו" – כל אחד מחללי הלב הוא בית לאחד היצרים (תניא פ"ט), וצריך לעשות משניהם בית־דירה לה' יתברך, "דירה בתחתונים". בין שני הבתים הללו נמצא "בית יוסף" – "והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש" (עובדיה א, יז). "בית יעקב", "בית יוסף" ו"בית עשו" הם תפארת, יסוד ומלכות, כפשוט. נמצא שתיקון הלבב, לאהוב את ה' בשני היצרים, הוא בעצם, בשרש, יחוד קוב"ה (תפארת) ושכינתיה (מלכות), יחוד הנעשה על ידי ה"צדיק יסוד עולם" (שעובד את ה' בבחינת בן שנעשה עבד, לא לצורך עצמו כלל, אלא רק כ"חסיד המתחסד עם קונו, עם קן דיליה, ליחדא קוב"ה ושכינתיה בתחתונים") המשמש כממוצע מחבר הנעלם בעצם, וד"ל. גם בבית היהודי, "דירה נאה ואשה נאה וכלים נאים" (ברכות נז, ב) מוצאים חן, בעיני אלקים ואדם, ובלבד שאין גאוה שתדחק את רגלי השכינה – הגאוה דוחקת את רגלי "שכינה ביניהם" וגורמת ל"אש [דקליפה] אוכלתן" (סוטה יז, א) כך שלא יוכלו לדור יחד. על כל אחד מבני הזוג להכליל את היצר הרע ביצר הטוב, באהבה שמימין, לאהוב את בן זוגו באמת, מצד הקדושה שבו ("לאכללא שמאלא בימינא" על ידי השליש העליון של התפארת, כדלקמן בפנים, היינו אהבה המכוסה בהתבוננות, ללא הרגשת 'יש מי שאוהב') – "לית פולחנא כפולחנא דרחימותא" (זהר ח"ג רסז, א, בסוד "כפלח הרמון רקתך", תיקון ההוד – הרמון בשבעת המינים – ההודאה והכרת הטוב שהן יסוד האהבה, וד"ל).

להתלבש במנטליות של האויב, לצפות את צעדיו ולהתמודד איתו לפי דרכו (כמו במשחק שחמט) – ענין עיקרי בלימודי אסטרטגיה של קציני הצבא. על אחת כמה וכמה נדרשת ההתלבשות כאשר המגמה היא קירוב בפשטות, שצריך לנחות־לרדת לתוך מקומו ותודעתו של הזולת, בסוד "חות דרגא וסיב איתתא"[לב] בחיי הנישואין (הן מצד החתן לכלה, כפשט המאמר, כשהוא צריך להתלבש בה, והן מצד הכלה לחתן, כשהיא מגלה את הצד הזכרי שלה, **מה ד־בן**, ועליה להתלבש בו).

אכן, עם כל מגמת הקרוב, גם המלחמה החיצונית, ברובד המוטבע שבנפש, וגם המלחמה הפנימית, ברובד המורגש שבנפש, הן עדיין מלחמה־קרב, ו"פדה בשלום נפשי מקרב לי" – הנושא של המשך המאמר – שייך כבר לרובד המושכל שבנפש, עבודת חב"ד (כאשר הכל נכלל ב־**ב** העטרין שבדעת, בהן השמאל נכלל בימין, כנ"ל וד"ל), ואף למעלה ממנו, רובד העל־מודע (הכתר), העבודה שלמעלה מטעם ודעת (בכח הרצון ולמעלה בקדש).

לב. יבמות סג, א.

פרק ב: שלום בגילוי היחידה

ב) **והנה**[6] בירור נה"ב ע"י שנה"א מתלבשת בנה"ב, הו"ע של מלחמה, כנ"ל. דענין המלחמה הוא, שיש מנגד וצריך ללחום עמו[7]. וענין פדה בשלום נפשי הוא שהפרי' דנפש האלקית מהגלות דנה"ב אינה באופן דמלחמה, כי אם, שע"י גילוי אור עליון מתבטלים הרצונות דנה"ב, שלכן אין צריך למלחמה כלל. וכמבואר בכ"מ[8], וגם במאמר הנ"ל[9], בענין הבירור שע"י עסק התורה, שהוא לא בדרך מלחמה (היינו שיש מנגד אלא שמנצחים אותו ע"י מלחמה, כי אם) שע"י גילוי אור התורה הוא ביטול הרע בעצם10. ועד"ז הוא בתפלה, שע"י האהבה שלמעלה מטעם ודעת שמצד בחי' חי' יחידה מתבטלים הרצונות דנפש הבהמית, והפרי' דנפש האלקית מהגלות דנה"ב היא באופן דשלום, פדה בשלום נפשי.

ומבאר שם[11], דאמיתית הענין דפדה בשלום נפשי הוא ע"י גילוי היחידה דוקא. דביטול הרצונות דנה"ב שע"י האהבה שלמעלה מטו"ד שמצד המקיף דחי' הוא רק מפני שהרצון דנה"א (דבחי' חי') מתגבר על הרצון דנה"ב. [אלא שמצד תוקף הרצון דנה"א מתבטלים ממילא הרצונות דנה"ב. דבהעבודה שע"פ טעם ודעת שמצד בחינת נר"נ, הבירור דנה"ב הוא ע"י שנפש האלקית מתלבשת בנה"ב ולוחמת עמה, משא"כ בבחי' חי', ע"י תוקף הרצון דנה"א (רצון שלמעלה מטעם), מתבטלים הם (הרצונות דנה"ב) ממילא. אבל מ"מ הביטול שלהם הוא רק מצד התגברות נה"א, ולא

6. בהבא לקמן – ראה שערי תשובה שם פ"ה (נא, ג) ואילך.
7. ויתירה מזה, שגם לאחרי נצחון המלחמה נשאר בהעלם ההתנגדות, כדלקמן ס"ה.
8. המשך פדה בשלום תרנ"ט (סה"מ תרנ"ט ע' קסב ואילך) ותש"ד (פי"ט ואילך – סה"מ ה'תש"ד ע' 106 ואילך).
9. פי"א (נו, א).
10. כ"ה הלשון בשערי תשובה שם.
11. ספ"ו (נב, ג) ואילך. וראה בארוכה ד"ה זה תשל"ט ס"ג ואילך.

שהם בטלים בעצם]. ולכן אין זה אמיתית ענין השלום. ואמיתית הענין דפדה בשלום נפשי הוא ע"י גילוי היחידה. דכיון שבחינת היחידה אין כנגדה לעו"ז, בבואה דבבואה ליתּ להו[12], לכן, ביטול הרצונות דנה"ב ע"י גילוי היחידה הוא (לא שע"י גילוי היחידה נעשה ביטול הרצונות, כי אם) שמצד היחידה אין מקום מלכתחילה לרצונות זרים. וזהו פדה בשלום נפשי גו' כי ברבים היו עמדי, דברבים היו עמדי הוא טעם (כי) על פדה בשלום נפשי, כי העבודה דברבים היו עמדי היא התעוררות וגילוי היחידה (כמבואר בארוכה בהמאמר[13]), וע"י גילוי היחידה, הפדי' דנה"א היא באופן דשלום, פדה בשלום נפשי.

12. יבמות קכב, א. וש"נ. לקו"ת תצא לו, ג. מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"ב ס"ע תקמב ואילך. ובכ"מ.
13. פי"ב (נו, ג).

ביאור הפרק

בפרק הקודם נתבארו שתי בחינות של מלחמה (תיקון המוטבע והמורגש, כפי שהתבאר), בהן זוכים ל"פדה... מקרב לי" בתוך הקרב־המלחמה, והחידוש כאן הוא "פדה בשלום" – לא במלחמה, אלא על ידי גילוי אור עליון[לג] (בתיקון פנימיות חב"ד, גילוי אור התורה, ובגילוי מה שלמעלה מטעם ודעת), הפועל בטול־התכללות של הרע בטוב בדרך ממילא.

לג. ורמז: "**פדה**" בגימטריא **חנוכה** – החג הסמוך לי"ט כסלו, היום של "פדה בשלום נפשי", בו ניתנה רשות מן השמים להפיץ את השמן שבתורה (ראה ספר התולדות אדה"ז ח"ג פכ"ט ובנסמן שם), כפי שמתחולל בפועל בחנוכה, חג השמן והאור, חגו של המשיח – הכולל את נס הנצחון במלחמה, ה"פדה" התחתון, ואת נס פך השמן והדלקת הנרות שמונה ימים (רמז ל"רקיע תמינאה", עצמותו של ה"רכב בערבות [הרקיע השביעי]", וד"ל), ה"פדה" העליון, ודוק.

הדוגמה היסודית של ״פדה בשלום״ היא ״בירור שעל ידי עסק התורה״[לד] – עבודת המושכל, כנ״ל – כאשר גילוי אור התורה גורם לבטול הרע בעצם (לא בדרך של עימות עמו או התלבשות בתוכו)[לה]. על דרך זה, ולמעלה מזה, יש תפלה[לו] שלמעלה מטעם ודעת שהאור המתגלה בה מבטל את הרע. את ההבדל בין הבטול בלימוד התורה לבטול שבתפלה אפשר להסביר לפי המבואר בחסידות[לז] בסוד ״עומדים צפופים ומשתחוים רווחים״[לח]: אנחנו, נשמות ישראל, ״עומדים צפופים״ בלימוד התורה, הנמצאת בקרב כל ישראל, ועוסקים ב״מלחמתה של תורה״[לט] מתוך בטול במציאות, ללא כל נגיעה של ישות, כשכל העיסוק **בחכמה** של התורה – ״אורייתא מחכמה נפקת״[מ] – הוא מתוך תודעת **כח־מה**[מא], ״ונחנו מה״[מב] של משה ואהרן (שגם עוסקים ב״מלחמתה של תורה״ בין האמת של משה

לד. יהושע בן נון נצטוה ״חזק ואמץ״ בדרך ארץ (הנחלת הארץ), בתורה ובמלחמה (ראה יהושע א, ו־ט וברש״י שם). על ידי המלחמה (בה נאמר ״הלוא צויתיך״, בלשון עבר, לפני הקודמים) אפשר לרשת ולהנחיל את הארץ ואז להגיע ללימוד – ״והגית בו יומם ולילה״ (שם) – מתוך מנוחה (וראה שיחת ש״פ במדבר, עחה״ש ויום ב׳ דחה״ש תנש״א ס״ט־י״א שמתן תורה היה במדבר ובשבת, כדי שלימוד התורה יהיה בפניות ומנוחה). גם אחרי **יד** השנים של הכיבוש והנחלה נותרו עוד רבים מבני שבעת העממים (יהושע יג, א), ויש לומר שכיבושם הוא על ידי גילוי אור התורה, ״**והגית**״ (העולה **משיח בן דוד**).

לה. כל ענין בטול הרע בעצם הוא ענין ׳המהפכה הרביעית׳ – לכבוש את העולם כולו ולהכלילו באור היהדות, אור האמונה הטהורה בה׳ אחד, על ידי גילוי אור התורה. אכן, כמבואר בפנים, פעולה זו נפעלת בעיקר על ידי גילוי היחידה שלנו – עצם מסירות הנפש שלנו לשליחות קדושה זו.

לו. בפרקי המאמר הבאים התורה והתפלה הן העבודה מלמעלה למטה והעבודה שמלמטה למעלה, אלא שהאור החוזר של התפלה חוזר לקדמותו ממש, למעלה ממקור האור הישר של התורה, ולכן הוא עולה עד למדרגת היחידה (עתיק), למעלה ממדרגת החיה (אריך), ודוק.

לז. פלה״ר שה״ש ד״ה ״קול דודי״ הב׳ פ״ב.

לח. אבות פ״ה מ״ה.

לט. מגילה טו, ב; חגיגה יד, א; סנהדרין מב, א. ועוד.

מ. זהר ח״ב קכא, א. וראה שם פה, א.

מא. זהר ח״ג כח, א; לד, א; רלה, ב; זהר חדש לד, א; הקדמת תקו״ז ד, א. ובכ״מ.

מב. שמות טז, ז־ח.

לאהבה־שלום של אהרן, "והאמת והשלום אהבו"[מג], עד ל"את והב בסופה"[מד], התגברות האהבה־השלום של אהרן בסוף כל הדורות). אכן, בתפלה (מ"קרב איש ולב עמק"[מה]) "משתחוים רווחים" – גם הבטול במציאות של החכמה כופף את קומתו ומשתחוה – זוכים לעלות למעלה מטעם ודעת, לבטול במציאות ממש של מדרגת הכתר, בו עיקר גילוי מקיפי הנשמה, חיה־יחידה.

כל גילוי של מקיף פועל בלי צורך בהתלבשות וממילא בעימות קרוב בין הנפשות. אמנם, גם בגילוי הכתר – השייך בעיקר בתפלה, בה עולים לאהבה ויראה שלמעלה מטעם ודעת – יש חילוק בין גילוי המקיף הקרוב, המקיף דחיה, לגילוי המקיף הרחוק, המקיף דיחידה: כאשר מתגלה המקיף דחיה מופיע הרצון של הנפש האלקית, מלמעלה למטה, באופן כל כך תקיף ("אין תקיף כרצון"[מו]) שהוא מבטל את הרצון של הנפש הבהמית (האהבה שלמעלה מטעם ודעת, כאהבת האריה והלביאה בשעת זיווגם – משרש פני אריה שבמרכבה העליונה – מבטלת בתוקף את כל מה שיכול להפריע לאהבה[מז]). אמנם, הרצון של הנפש הבהמית לא מתבטל ומתהפך מצד עצמו, בפנימיות, אלא רק נכפה מצד תוקף הרצון של הנפש האלקית. זו אתכפיא במדרגה גבוהה, כשהכח הכופה מתגלה בעצמה כזו שלא מתאפשר שום מאבק כנגדו, ולכן אין צורך במלחמה (ובעוד שבעבודת הנר"נ הכפיה היא מודעת, בגילוי החיה הכפיה כל כך חזקה עד שבדרך ממילא היא מדחיקה את השפעתה ללא־מודע של הנכפה) – אך זו עדיין לא אתהפכא. לעומת זאת, כאשר מתגלה המקיף דיחידה מתברר שרצון הנפש האלקית הוא הרצון היחיד של האדם, וכל הרצונות הרבים (והאחרים לכאורה)

מג. זכריה ח, יט.

מד. במדבר כא, יד. "**את והב בסופה**" עולה **שני־אור**, גילוי אור האמת של משה ואור האהבה של אהרן ("יהי אור ויהי אור").

מה. תהלים סד, ז. "**קרב איש** [**רמח־שסה**] **ולב עמק** [**רמח**]" עולה **בית המקדש** (בו "עומדים צפופים ומשתחוים רווחים"), כנודע.

מו. ראה קונטרס "כללי החינוך וההדרכה" פט"ז. זהר ח"ב קסב, ב.

מז. ראה סנהדרין קו, א: "אוי לה לאומה שתמצא בשעה שהקדוש ברוך הוא עושה פדיון לבניו מי מטיל כסותו בין לביא ללביאה בשעה שנזקקין זה עם זה".

של האדם כלולים בו מלכתחילה[מח], כשהכל מכוון לעשות את רצון ה', "פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים [הרצונות הרבים, שנדמים כ'אנשי אבשלום'] היו עמדי [נכללים לכתחילה ברצון היחיד של הקדושה, מתפללים בעד נצחונו של דוד]" (בעומק, תפלה אמתית על הזולת היא בעצם תפלה של האדם על היחידה שבנפשו שלו[מט]. לכן תפלת אנשי אבשלום למען נצחון דוד היא הסממן העיקרי שהם נכללו בדוד לגמרי, באמת לאמתו).

נמצא, אם כן, שיש שתי בחינות של שלום[נ] – שלום של גילוי החיה (שעדיין איננו שלום בשלמות) ושלום של גילוי היחידה – בסוד "שלום שלום לרחוק ולקרוב"[נא], שלום בגילוי המקיף הרחוק, מקיף דיחידה, ושלום בגילוי המקיף הקרוב, מקיף דחיה (וכן אפשר לפרש להפך – בשלום של גילוי החיה הזולת נותר עדיין "רחוק" בפנימיות, בלי אתהפכא גמורה, ואילו בשלום של גילוי היחידה הוא נעשה "קרוב" באמת לאמתו, נכלל לגמרי בקדושה).

ביאור: "אחֹתי רעיתי יונתי תמתי"

את המדרגות השונות שהתבארו בשני הפרקים הללו, שהוקבלו למוטבע־מורגש־מושכל והכתר שמעליהם, אפשר למצוא גם בקשר בין איש ואשה. על ביטוי האהבה "פתחי לי אחֹתי רעיתי יונתי תמתי"[נב] מוסבר[נג] שהוא מתאר ארבע קומות של אהבה – אהבה טבעית של אח ואחות, במדרגת המוטבע; אהבה רגשית של

מח. ביחידה שבנפש מתגלה "אחד האמת" – סוד ה"יחיד" המתייחד ב"יחידה" ("יחידה ליחדך") – הכולל בעצמו לגמרי את מציאות הרבים (עד ש"יחיד ורבים הלכה כרבים", וד"ל), "כי ברבים היו עמדי" (לעומת "אחד" סתם, שהוא ההיפך של ריבוי).

מט. וראה דרך מצותיך מצות אהבת ישראל שהמדרגה העליונה באהבת ישראל היא לכלול את הזולת ב'כיסוי' המקיף שלי – עיי"ש.

נ. וראה עוד לקמן פ"ד על סוד "**בשלום**", **ב** בחינות **שלום** (באופן אחר).

נא. **ישעיה נז, יט.**

נב. **שה"ש ה, ב.**

נג. לקוטי באורים (להרה"צ ר' הלל מפאריטש זצ"ל) לקונטרס ההתפעלות פ"ב אות לה; ברית הנישואין מאמר "אני ישנה ולבי ער"; יין משמח ח"ד תורה "אחתי רעיתי יונתי תמתי".

איש ואשה, במדרגת המורגש; אהבה שכלית, המבוססת על הסתכלות של "עיניך יונים"[נד], במדרגת המושכל; וקשר שלמעלה מטעם ודעת, כמו שני תאומים ("תמתי"־"תאומתי"[נה]) שוין בקומתן, ש"כתר אחד לשניהם"[נו], במדרגת הכתר – התואמות את המדרגות שנתבארו כאן (אלא ש"אחת היא יונתי תמתי"[נז] ובמאמר כאן שתי המדרגות העליונות נחשבות לאחת):

הבסיס של חיי הנישואין הוא אהבה טבעית של אח ואחות, כאשר המציאות הנפרדת של שני בני הזוג נכללת־נבלעת במשפחה החדשה שהם מקימים. הדבר הבא לידי ביטוי ברבדים הכי בסיסיים־מוטבעים של בנין המשפחה – בבנית סדר יום משותף בונים, בקבלת החלטות משותפות, בניהול נכסיהם שוה בשוה[נח] וכיו"ב. בין אחים יתכנו גם מתחים מסוימים, כשכל אחד דואג למקומו בתוך המשפחה, אבל תכלית הכל היא התכללות מלאה, בנין של משפחה אחת המתנהלת בטבעיות באופן טוב והרמוני.

למעלה מכך ישנה האהבה הרגשית בין איש ואשה, על כל המשתמע מכך – כאשר את האהבה הטבעית הקדושה של שני בני הזוג צריכים לבטא גם בעולם הזה, ב'התלבשות' בנפש הבהמית, עם השקעה בתקשורת טובה, דברי אהבה וחסד, נתינת מתנות וכיו"ב. עולם הרגש מתאפיין גם בשינויים וסערות, ודורש עבודה מתמדת של ויסות (שכלי עיקרי לה הוא מחזור החיים של הבית היהודי, עם תקופות הקירוב והריחוק שבו).

המדרגה הגבוהה, "פדה בשלום נפשי", מתבטאת בחזון משותף, החל מלימוד תורה משותף (במדרגת המושכל) וכלה ברצון אחד, כשבני הזוג 'נדלקים'

נד. שה"ש א, טו; ד, א.

נה. שה"ש רבה ה, ג.

נו. ראה ע"ח של"ו פרקים א־ב; לקו"ת שה"ש מח, ב.

נז. שה"ש ו, ט.

נח. כנוסח שטר התנאים – וראה ביאורו באג"ק ח"א אגרות קמב־קמג ובאריכות במעין גנים ח"א מאמר "כיונים אל אֲרֻבותיהם" פ"א.

מאותם דברים, מתמסרים לשליחות המשותפת ומתפללים יחד על אותם דברים[נט] (במדרגת המקיף־הכתר)[ס]. גם כאן יתכן שלום־חלקי, מתוך גילוי החיה, רצון טוב ואהבה שלמעלה מטעם ודעת, שמטשטשים־מעלימים את ההבדלים בין בני הזוג, אבל עדיין נותר אצל כל אחד משהו שצריך להכניע כדי להתחבר בשלמות לבן־בת הזוג, ושלום מושלם, מתוך גילוי היחידה, כשכל המציאות של בני הזוג מתהפכת ומתאחדת, ואין ביניהם שום חציצה או נפרדות שצריך להעלים.

כשישנה התמסרות משותפת לשליחות, במדרגת היחידה, מתקיים ״כי ברבים היו עמדי״ – כל שאר הפרטים בבית, שבמדרגות הנמוכות יותר יכולים להיות מקור לחיכוך, מכוונים לכתחילה לשליחות המשותפת ומשרתים אותה (כשעצם העובדה שהבית של השליחים הוא כיפי ושמח, בית שמורגש בו שהוא **בית־אשר**[סא], מהווה חלק עיקרי בשליחות – אור שמוקרן החוצה ובדרך ממילא מקרב את הלבבות לה׳ ולתורתו) – וכל שיחה בין בני הזוג, החברים הנאמנים, היא בעצם גם תפלה אל השותף השלישי (״אין שיחה אלא תפלה״[סב])[סג].

נט. כתוב שבכח התפלה של ישראל סנדלפון קושר כתרים למלך העולם (ראה זהר ח״א קסז, ב) – כתרים לשון רבים, מדרגת החיה (אריך) והיחידה (עתיק), וד״ל.

ס. על הבית היהודי כבית תפלה ובית תורה ראה גם יין משמח ח״ג שער ששי בתורה ״ישלח דברו וירפאם״.

סא. אגרא דכלה אות קפד.

סב. ע״ז ז, ב; בראשית רבה ס, יד.

סג. וראה שכינה ביניהם פ״ד הערה יב.

פרק ג: זכרון היחידה

ג) **וצריך** להבין, דכיון שע"י גילוי היחידה (העבודה דברבים היו עמדי) אין מקום למנגדים, הרי אין צריך אז לפדי', ומזה שברבים היו עמדי הוא טעם על פדה בשלום נפשי [דטעם הוא הסיבה שלפני הענין שמסובב ממנו], משמע, שגם לאחרי הענין דברבים היו עמדי (גילוי היחידה) צריכה נה"א לפדי' (אלא שהפדי' היא בשלום). וביותר א"מ, דמזה שברבים היו עמדי הוא טעם על פדה בשלום נפשי מקרב לי, משמע, דנוסף לזה שגם לאחרי הענין דברבים היו עמדי צריכה נפש האלקית (נפשי) לפדי' (סתם), היא צריכה גם לפדי' מהמלחמות שכנגדה. ולכאורה, הרי גם כשנה"ב הוא כישן (שאח"כ יכול להיות חוזר וניעור[14]) אינו לוחם בשעת מעשה כנגד נה"א, ומכש"כ[15] כשמתבטלים הרצונות דנה"ב (ע"י הרצון דנה"א דבחי' חי'), והאיך שייך שגם לאחרי גילוי היחידה (ברבים היו עמדי), שאז אין מקום כלל להרצונות דנה"ב, צריכה נה"א לפדי' ממלחמות שכנגדה. וי"ל הביאור, דזה שנאמר כי ברבים היו עמדי [דמזה משמע (כנ"ל) שפדה גו' מקרב לי הוא לאחרי ברבים היו עמדי] הוא בכדי לרמז, שגם מי שהוא בדרגא נמוכה, שנפש האלקית (לא רק הדרגא דיחידה, אלא נה"א בכלל) אצלו היא בהעלם, ועד שנפש הבהמית לוחמת כנגד נפשו האלקית, מ"מ, ע"י המחשבה בענין היחידה [וההחלטה שההנהגה שלו תהי' בהתאם לבחי' היחידה שבנפשו][16], ברבים היו עמדי, פדיית נפשו האלקית מהמלחמות דנה"ב (פדה נפשי מקרב לי) היא באופן דשלום.

14. תניא פי"ג (יח, סע"ב ואילך).
15. דהבירור דנה"ב (גם שבדרך מלחמה ומכש"כ שבדרך שלום) הוא נעלה יותר מזה שהוא רק כישן.
16. וע"ד קיום התומ"צ ע"י "שיזכור תמיד ענין מסירת נפשו" (תניא ספכ"ה), שהגילוי דענין היחידה (דמס"נ הוא מצד יחידה) בזכירת ענין המס"נ הוא רק בנוגע למעשה. ולהעיר ממ"ש בתניא שם ש"בזה יוכל לעמוד נגד יצרו לנצחו", היינו שגם הגילוי דיחידה בנוגע למעשה הוא באופן שהיצה"ר לוחם (אף שבבואה דבבואה לית להו) אלא שע"י זכרון המס"נ יוכל לנצחו.

ביאור הפרק

בפרק זה מתחדש כי גם אצל מי שלא מאירה אצלו היחידה בגילוי – ולכן הוא נמצא עדיין במצב של ״קרב״ וזקוק לפדיה – יכול להתקיים ״פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי״. מורנו הבעל שם טוב לִמד כלל גדול, ״במקום מחשבתו של אדם שם הוא נמצא ממש״[סד], ולכן על ידי המחשבה על היחידה וההחלטה לנהוג בהתאם אליה הוא יכול לזכות ל״פדה בשלום״ שמתחולל על ידי גילוי היחידה בפועל. בהערה מביא הרבי כמקור לכך את המבואר בתניא שדי בזכרון מסירות הנפש של הנפש האלקית (כפי שעושים פעמיים בכל יום, בקריאת שמע) – גילוי היחידה שלה – כדי לנצח למעשה את היצר הרע שעדיין נלחם באדם (גם בחיי הנישואין, בזכרון היחידה – היעוד והשליחות המשותפים, והעובדה שאנחנו אחד בעצם, נשמה אחת ממש בשרש העליון[סה] – יש כח להתגבר על כל מריבה ולכלול את הריבוי באחדות הפשוטה).

היכולת לגלות את ה״פדה בשלום״ שמצד היחידה גם בתוך מציאות של מלחמה וקרב כפשוטם, כשהנפש האלקית נעלמת והנפש הבהמית לוחמת כנגד, היא נשיאת־הפכים ממש – נשיאת־הפכים שמצד עצם היחידה, האמונה שבנפש (רישא דלא ידע ולא אתידע שבכתר)[סו]. זו אמונת הבעל שם טוב, המיישמת את צוואת אביו – ״אל תירא משום דבר, רק מהקדוש ברוך הוא״[סז]. האמונה הזו מאפשרת לקיים קרב מתוך קור רוח (כנ״ל פ״א), כך שהמלחמה בפועל נגד

סד. ע״פ כש״ט (קה״ת) אותיות רח, רל, רפג. בעומק, המחשבה עליה מדובר כאן היא מחשבה בדרגת החכמה – **מחשבה** אותיות **חשב־מה** (תקו״ז תקון סט (קיב, ב)), על דרך **כח־מה דחכמה** (זהר ח״ג כח, א; לד, א; רלה, ב; זהר חדש לד, א; הקדמת תקו״ז ד, א. ובכ״מ) – בטול הכל לה׳ והתכללות הכל בה׳ (שרש חשב במובן של חבור, כמו ״חשב האפוד״). במחשבה דחכמה מאיר ״אחד האמת״ (ראה תניא פל״ה בהגהה), שהריבוי איננו עומד בסתירה אליו, אלא אדרבא, הרבים נכללים בו בשלום ואחדות אמתית (בבחינת נמנע הנמנעות של רדל״א), כנ״ל הערה מח בפרק הקודם, ודוק.

סה. **ראה באריכות** מחול הכרמים פ״א.

סו. **ראה** מבחר שיעורי התבוננות **חי״ג עמ׳ 220**; אוצר הנפש **ח״א עמ׳ רנג.**

סז. **ספר התולדות רבי ישראל בעש״ט** (קה״ת) **ח״א פ״ב** (עמ׳ 31).

האויב היא בשלום ושלוה נפשית גמורה. אצל הבינוני המלחמה הזו היא חלק מסדר היום שלו, ויש לו תענוג פנימי ושמחה[סח] מכל סדר יומו הקבוע, שכולו עבודת השי"ת שתכליתו לעשות נחת רוח לו יתברך – קורת רוח (מתוך קור רוח בקרב, כנ"ל) של העולם הבא, גילוי היחידה, בעולם הזה, תוך כדי המלחמה המאפיינת אותו.

סח. ורמז: "**פדה... נפשי**" עולה **תענוג** (529, **חיה־חדוה** ברבוע) ו"**בשלום**" עולה **חשמל** (378, משולש **זך**) – את התענוג הוא חש במקורו בכתר, אך כאשר עתיקא מתגלה באמא (ראה הגהת הרנ"ש לאוצרות חיים שער עתיק פ"ד; תורת שמואל תרכ"ז עמ' לד (וראה שם עמ' עח שמציין לזהר ח"ג קעח, ב)) התענוג נעשה שמחה גלויה, "מל" **דחשמל** (אותיות **לשמח**). **תענוג־שמחה** עולה ב"פ (ממוצע) **אמת**, כנגוד יסוד עתיק יומין (המתלבש במצח הרצון של אריך, רעוא דרעוא, מקור השליחות, כנודע) המתגלה ביסוד אמא (מקור השמחה הגלויה, כנ"ל), וד"ל.

פרק ד: שתי בחינות שלום

ד) **ויבן** זה בהקדים מ"ש (בפרשתנו[17]) ושבתי בשלום אל בית אבי, ומבאר בעל הגאולה[18], דהליכת יעקב לחרן היתה בכדי לברר את הניצוצות שהיו שם, וזהו שאמר ושבתי בשלום אל בית אבי, שבירור הניצוצות והשבתם (החזרתם) לשרשם (אל בית אבי) יהי' באופן דשלום. ומוסיף בהמאמר[19], דפירוש בשלום הוא ב' שלום, שלום מלמעלה למטה ושלום מלמטה למעלה. ויש לומר עד"ז בנוגע לתיבת בשלום שבפסוק פדה בשלום נפשי, דבשלום הוא ב' שלום[20], מלמעלה למטה ומלמטה למעלה. ויש לקשר זה עם הפסוק[21] וכל בניך לימודי הוי' ורב שלום בניך, דיש לומר, שענין ריבוי שלום (ורב שלום), אין ריבוי פחות משנים, הוא ב' בחינות דשלום, שלום מלמעלה למטה ושלום מלמטה למעלה.

ולכאורה צריך לומר, שהכוונה (בהמאמר) במלמעלה למטה ובמלמטה למעלה היא (גם) לשני האופנים שבענין הבירורים (הענין דושבתי, השבת הנצוצות לשרשם), בירור בדרך מלמעלה למטה ובירור בדרך מלמטה למעלה. וצריך להבין, הרי מבואר בכ"מ[22] [וגם במאמר הנ"ל (ד"ה פדה בשלום) דבעל הגאולה, הובא לעיל סעיפים א-ב], דענין השלום הוא בהבירור בדרך מלמעלה למטה (בירור שע"י גילוי אור), משא"כ הבירור שבדרך מלמטה

17. ויצא כח, כא.
18. תו"ח פרשתנו כה, ד ואילך.
19. שם כו, א ואילך. וראה גם תו"א שם כא, ד.
20. כ"ה להדיא באוה"ת נ"ך כרך ג ד"ה פדה בשלום נפשי (ע' א'שח). אלא שביאור ענין "ב' שלום" שם הוא באופן אחר.
21. ישעי' נד, יג.
22. ראה בהנסמן בהערה 8.

למעלה (בירור שבדרך התלבשות) הוא באופן דמלחמה, ומזה שאומר דפירוש בשלום הוא ב' שלום, שלום מלמעלה למטה ושלום מלמטה למעלה, משמע שגם הבירור שמלמטה למעלה הוא באופן דשלום. ולהוסיף, דמזה שנאמר ושבתי בשלום ב' שלום (שצריך להיות שניהם), משמע, שבכל אחד מהם יש יתרון[23].

23. ראה תו"ח שם כו, ריש ע"ג "צריך לב' שלימות הללו דוקא ולא די בשלום אחד". ולהעיר גם מהמשך תער"ב שבהערה 27.

ביאור הפרק

הביטוי "פדה בשלום" מתבאר כאן לאור ביאור אדמו"ר האמצעי לביטוי "ושבתי בשלום"[סט], כאשר "בשלום" כולל **ב** בחינות **שלום** (וכיו"ב "ורב שלום" רומז ל"מיעוט רבים שנים"[ע], שתי בחינות שלום) – שלום מלמעלה למטה ושלום מלמטה למעלה. פסוק עיקרי נוסף של "בשלום" הוא "הוי' עז לעמו יתן הוי' יברך את עמו **בשלום**"[עא] – "עז" היינו נשיאת־הפכים (כמו בפסוק "אחת דבר אלהים שתים זו שמעתי כי עז לאלהים"[עב]), ועל ידי ש"הוי' עז לעמו יתן", כח לשאת שני הפכים יחד, "הוי' יברך את עמו בשלום", בשתי הבחינות ההפוכות של שלום מלמעלה למטה ומלמטה למעלה (ובחיי נישואין: שלום ביזמת האיש ושלום ביזמת האשה – שלום של נצח ושלום של הוד, הכל בדרך **פיוס**, אותיות

סט. "**ושבתי בשלום**" עולה "**אשה משכלת**" (משלי יט, יד), רמז לבירור הנשי מלמטה למעלה (וכן עולה ד"פ **מרדכי**, שה"אשה משכלת" שלו היא אסתר המלכה). "**ושבתי בשלום אל**" עולה "**ביום ההוא יהיה הוי' אחד ושמו אחד**" (זכריה יד, ט), 23 פעמים 49. "**ושבתי בשלום אל בית אבי**", עולה ב"פ **ביאת המשיח** (טז פעמים **מהיטבאל**, יחוד **מה־בן**, סוד הגאולה השלמה).

ע. ירושלמי יומא פ"ב ה"ד.

עא. תהלים כט, יא.

עב. שם סב, יב.

יוסף, ה"צדיק יסוד עולם" – כאשר בסופו של דבר "תתאה גבר"[עג], "אשה מזרעת תחלה יולדת זכר"[עד]).

ובדרך הרמז: "**בשלום**" אותיות **מלבוש**[עה] – בעולם המלבוש (מדרגת "קדמון", בלשון החסידות[עו], בה ה' "שער בעצמו בכח כל מה שעתיד להיות בפועל") יש חצי עליון וחצי תחתון (כידוע בסוד קיפול המלבוש להוות אויר קדמון)[עז], וממילא 'שלום' בין שני החצאים, הן מלמעלה למטה והן מלמטה למעלה[עח]. "**בשלום**" (**מלבוש**) עולה **חשמלעו** – "חש" מלמטה למעלה ו"מל" מלמעלה למטה (וליתר דיוק, לפי תורת הבעל שם טוב על חש־מל־מל כנגד הכנעה־הבדלה־המתקה[עט]: "חש" מלמטה בהכנעה עד ש"מל", כאשר בהבדלה מגיעים למעלה, ואזי "מל" של המתקה, לשון מול, התגלות[פ], מלמעלה למטה, ודוק).

הפרק חותם בשאלה: בפשטות, שתי התנועות ההפכיות הן שני סוגי בירור המבוארים רבות בחסידות[פא] – בירור מלמעלה למטה, שהוא בירור בשלום, בירור דאור ישר (בירור הבר מן הפסולת), על ידי גילוי מקיפי הנפש חיה־יחידה, ובירור מלמטה למעלה, שהוא בירור בדרך מלחמה, בירור דאור חוזר (בירור הפסולת מן הבר), על ידי התלבשות הנר"נ של הנפש האלקית בנפש הבהמית. לכל אחד משני הבירורים האלה יש מעלה, ועליהם נאמר בחותם **כח** העתים

עג. פסחים עו, א. ראה ספר היחוד (לרבינו אשר בן דוד); מאמרי אדה"א חתונה ח"א עמ' שיב; יין משמח ח"ה שער שביעי בתורה "סומך נופלים".

עד. ברכות ס, א.

עה. ספר הליקוטים כי תשא פל"ד. ובכ"מ.

עו. שער היחוד פי"א.

עז. עמק המלך ש"א בסופו.

עח. **עולם המלבוש** עולה **תענוג** (23 ברבוע) – ישנן שתי בחינות תענוג, תענוג נעלם (בכתר) ותענוג גלוי (בבינה), כנ"ל בפרק הקודם הערה סח, אך בסוד קיפול המלבוש התענוג התחתון, שמחת אמא, מתקפל מאחורי תענוג עליון דעתיקא, וד"ל.

עט. כש"ט (קה"ת) אות כח.

פ. תו"א לך לך יב, ב.

פא. ראה לדוגמה מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א עמ' קסב ואילך; סה"מ תרנ"ג עמ' נא ואילך.

בספר קהלת "עת מלחמה ועת שלום"[פב]. אמנם, למרות שלכאורה יש כאן מלחמה ושלום, שתי הבחינות הן־הן **ב** בחינות **שלום** של "**בשלום**" (ואדרבא, הפשט של "ושבתי" – לשון תשובה[פג] – הוא מלמטה למעלה, כשמעלת בעלי־תשובה על הצדיקים היא מעלת אור חוזר החוזר לקדמותו ממש, כשהבירור מלמטה מגיע עד לפנימיות ועצמיות היחידה, ועד ליחיד ממש). הכיצד?

פב. קהלת ג, ח.

פג. בתשובה גופא יש שתי מדרגות, תשובה מיראה (בה זדונות נעשו כשגגות) ותשובה מאהבה (בה זדונות נעשו כזכויות) – ראה יומא פו, ב.

פרק ה: בטול והשלמה

ה) **והענין** הוא, דבשלום (שנעשה ע"י הבירור) שני אופנים. שנתבטל המנגד – ואופן זה הוא (בעיקר) בהבירור בדרך מלמעלה למטה. דבהבירור בדרך מלמטה למעלה, שהמברר מתלבש בהמתברר ומתעסק עמו שירצה להתברר, אין זה שהתחתון (המתברר) נתבטל אלא שהוא מתברר מצד הרצון שלו. וכיון שגם לאחרי שנתברר הוא מציאות דתחתון (דתחתון ועליון הם הפכים[24]), לכן, גם לאחרי שנתברר, שייך שינגד להעליון. ובעבודת האדם הוא, שהבירור דנה"ב ע"י שנה"א מתלבשת בנה"ב, הוא, שההתבוננות דנפש האלקית היא באופן שגם נפש הבהמית תבין ותשיג את הענין האלקי (שמתבונן בו) שעי"ז תבוא לאהבה את ה'. דזה שנה"ב אוהבת את ה' (הגם שבטבעה היא נמשכת לענינים גשמיים[25]) הוא (לא ע"י שנתבטל המציאות שלה, אלא אדרבה) ע"י שהשכל דנה"ב בא להבנה שצריך לאהוב את ה'[26]. וכיון דזה שנפש הבהמית אוהבת את ה' (כולל גם ההבנה וההשגה שצריך לאהוב את ה') הוא מצד השכל דנפש האלקית (שנתלבש בהשכל דנה"ב), אבל נפש הבהמית מצד עצמה היא נמשכת לענינים גשמיים [וכמבואר בכ"מ[27] שהבירור דנה"ב שע"י התבוננות

24. להעיר מסה"מ קונטרסים ח"ב שיט, א, דמטה ומעלה "אפילו אם אינם מרוחקים בריחוק שטחי כ"כ מ"מ הוי ריחוק טפי מפני שהם הפכים".
25. ראה קונטרס העבודה פ"ג (ע' 32), דאין זה סותר למ"ש בכ"מ (לקו"ת חוקת נו, ד. ועוד) דכח המתאוה בעצם אינו רע – כי "זהו רק שאין בו ציור רע בעצם, אבל מ"מ אינו טוב, ואדרבה בטבעו הוא נמשך לענינים חומריים".
26. ראה המשך תער"ב ח"ג ע' א'שכב "ועם היות שזהו בדרך מלחמה שהנה"ב לוחם נגד נה"א מ"מ אופן הביטול שלו הוא ע"י שגם הוא מבין את הענין האלקי וגם הוא מסכים על הביטול דנה"א עד שגם הוא נתעורר באהבה". ולהעיר, דהגם שמבאר שם המעלה בהבירור שבדרך התלבשות, אומר שנה"ב "מסכים על הביטול דנה"א", היינו שאין זה מצד נה"ב עצמה אלא מצד נפש האלקית המתלבשת בה, וגם אז הוא רק באופן של "הסכמה".
27. המשך תער"ב שם.

היא רק בדרך אתכפיא], הרי גם עכשיו (שגם נה"ב יש לה אהבת ה') נשאר בהעלם ההתנגדות שלה לנה"א (אלא שההתנגדות שלה אינה באה בפועל). ובכדי שיהי' ביטול המנגד הוא ע"י הבירור בדרך מלמעלה למטה. דע"י[28] שמתגלה בהתחתון גילוי אור שאינו בערך אליו, הוא מתבטל ממציאותו. ובעבודת האדם הוא, דע"י שנרגש בנה"ב האהבה דנה"א שלמעלה מטו"ד, דאהבה זו היא (בדרך כלל) אהבה רבה שלמעלה מהגבלת כלי הלב, עי"ז מתבטל המציאות דנפש הבהמית, ועי"ז היא נהפכת לטוב, אתהפכא (שלמעלה מאתכפיא)[29].

ועוד אופן בשלום (שנעשה ע"י הבירור), דזה שהי' בתחלה מנגד נעשה אוהב (ובלשון הכתוב[30] גם אויביו ישלים אתו) – ואופן זה הוא (בעיקר) בהבירור בדרך מלמטה למעלה. דבהבירור בדרך מלמעלה למטה, זה שהתחתון אינו מנגד הוא לפי שנתבטל ממציאותו ע"י הגילוי אור, אבל לא שנעשה שינוי בהמציאות דהתחתון עצמו. דהגם שע"י גילוי האהבה רבה שלמעלה מטו"ד נהפכת נה"ב לטוב (אתהפכא), הרי האתהפכא שלה היא (לא מצד ענינה דנה"ב, אלא) מפני שע"י האהבה רבה דנה"א מתבטלת נה"ב ממציאותה[31]. ואמיתית הענין דגם אויביו ישלים אתו הוא בהבירור בדרך מלמטה למעלה[32], דזה שנפש הבהמית יש לה אהבת ה' הוא מצד השכל דנה"ב.

28. בהבא לקמן, ראה בארוכה (עד"ז) המשך תער"ב שם ע' א'שיח ואילך.
29. המשך תער"ב ס"ע א'שכ ואילך. וראה שם (ע' א'שכא) דוגמא לזה, דכשהקטיגור רואה "הארת פני המלך ברב טוב וחסד" הוא נהפך לסניגור. וראה בארוכה ד"ה מחר חודש ה'תשי"א (תורת מנחם – התוועדויות ח"ג ע' 53).
30. משלי טז, ז. ובזהר ח"א קמד, ב "דההוא יצר הרע אתכפיא קמי' דיצר טוב". וע"פ מ"ש בפנים שענין "אויביו ישלים אתו" הוא בעיקר בהבירור שבדרך התלבשות, יומתק לשון הזהר "אתכפיא קמי' דיצר טוב".
31. ראה המשך תער"ב שם ריש ע' א'שכא בענין הפיכת המדות דנה"ב ע"י האה"ר שלמעלה מטו"ד, שהמדות "יוצאים מהטבעיות שלהם".
32. דהגם שזהו רק בבחינת אתכפיא, מ"מ הוא ע"י ההתעוררות שלו (המשך הנ"ל ס"ע א'שכב).

ביאור הפרק

בפרק זה מתבארת המעלה המיוחדת שבכל אחת מדרכי הבירור, בירור מלמעלה למטה ובירור מלמטה למעלה:

בבירור מלמטה למעלה – בו המברר מתלבש בלבושי המתברר[פד], בסוד ״והוא ימשל בך״[פה] (**המשל** אותיות **שמלה**, לבוש[פו]) – התחתון מתברר מצד רצונו ושכלו, ולכן הוא נותר מציאות לעצמו ועלול עדיין להתנגד לקדושה. גם כאשר הנפש הבהמית אוהבת את ה׳, על ידי התלבשות הנפש האלקית ש׳משכנעת׳ אותה לפי טעם ודעת לאהוב את ה׳, ״יש מי שאוהב״[פז] – הנפש הבהמית נותרת במציאותה, ואוהבת את ה׳ לפי שכלה שלה. מכיון שמצד טבעה של הנפש הבהמית אהבתה אינה לה׳, ההתבוננות שפועלת עליה היא אתכפיא, ולא אתהפכא (וכפי שמביא הרבי בהערה, הנפש הבהמית מסכימה לנפש האלקית – הסכמה השייכת לספירת ההוד[פח], היינו ההכנעה שנתבארה בפ״א). כלומר, גם הקיום של ״ואהבת את

פד. בריבוי מקומות בדא״ח. ראה לדוגמה ד״ה ״פדה בשלום״ תשד״מ ס״ג.

פה. בראשית ג, טז. וראה שכינה ביניהם עמ׳ לח על ״ימשל בך״ לשון משל, ודוק בפנים שבאופן הזה יש עדיין ממד של ממשלה־אתכפיא.

פו. וראה אוה״ת וארא ד״ה ״וידבר הוי׳ אל משה ואל אהרן״ פ״ב (ובריבוי מקומות) שהמשל הוא כלבוש לנמשל.

פז. ע״פ תניא פל״ה.

פח. שערי אהבה ורצון מאמר ״פרצוף הדעת: תהליך ההחלטה בנפש וסוד החשמל״. אכן, כפי שמבואר שם, דווקא הסכמת הדעת – מהצד שהתנגד קודם לענין – נותנת כח אדיר לחזק את הכרעת הדעת שבנצח (כף זכות), כנ״ל פ״א שעיקר הנצחון הוא בהתכללות ההוד בו, סוד ענית אמן שלמעלה מהברכה. הסכמת הדעת כוללת גם מציאות של ״ומלאך רע עונה אמן בעל כרחו״ (שבת קיט, ב), שאינו בעל כרחו בדיעבד, אלא ׳מכל הלב׳ ממש, מתוך ידיעה שזהו עיקר תיקונו (היינו שהוא נעשה בעל־תשובה באמת) – ״**בעל כרחו**״ בגימטריא **פורים**, הזמן של אתהפכא (״ונהפוך הוא״) באמת. רק כאשר שני הכחות המנוגדים תחלה מתאחדים, בהכרעת הדעת (בנצח) והסכמת הדעת (בהוד) תואמות, באים להחלטת הדעת גמורה (ביסוד). ההסכמה היא הסיכום, הסך־הכל, של כל תהליך ההתלבטות, ״לאן אתה הולך״, המביא לידי החלטה באיזו דרך לבחור בחיים (דרך ארוכה וקצרה, דרך קצרה וארוכה, או אפילו דרך קצרה־קצרה של ימות המשיח, וד״ל).

הוי׳ אלהיך בכל לבבך״[פט], בשני יצריך״[צ] – שהרבה פעמים כתוב עליו בפירוש שהוא אתהפכא[צא] – הוא בעצם עדיין בגדר אתכפיא[צב], עבודת הבינוני (ולא בגדר אתהפכא, עבודת הצדיק[צג]), ומכאן גם מובן כיצד נאמר פסוק זה לכל אדם, ציווי שוה לכל נפש שניתן לקיימו על ידי התבוננות (ואפילו בתוך סדר האהבות המנוי בפסוק זה, ״בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך״, אהבת ״בכל לבבך״ היא הראשונה־הבסיסית[צד]).

רק בבירור מלמעלה למטה, בגילוי אור של העליון, התחתון־המתנגד מתבטל באמת ומתחוללת בו אתהפכא. כאשר מתגלה בנפש האהבה רבה בתענוגים שלמעלה מהגבלת כלי הלב של הנפש האלקית, היינו מקיפי הנפש האלקית, הנפש הבהמית מתבטלת ומתקיים בה ״אתהפכא חשוכא לנהורא [בהיפוך קליפת

פט. דברים ו, ה.

צ. ברכות פ״ט מ״ה.

צא. ראה לדוגמה לקו״ת במדבר יח ד; אוה״ת נח תרלח־תרלט; ועל דרך זה ירושלמי סוטה פ״ה ה״ה (״אברהם עשה יצר רע – טוב״). ובכ״מ.

צב. וראה בפרקים הבאים כיצד ניתן לומר שמה שמפורש עליו הוא בגדר אתהפכא (כנ״ל בהערה הקודמת) הוא עדיין בחינה של אתהפכא.

צג. תניא פ״י.

צד. וראה ספרי ואתחנן סוף פסקא ז ששלש האהבות ״בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך״ מכוונות כנגד שלשת האבות (אב לשון אהבה), אברהם יצחק ויעקב (שהם גופא אהבת ישראל, אהבת ה׳ ואהבת התורה – שלש האהבות העצמיות – שבאהבת ה׳, כאשר על אף ש״אורייתא וקוב״ה כולא חד״ אהבת ישראל קודמת, בסוד ״מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר״, והיא שלמות אהבת ה׳, ״לאהוב מה שהאהוב אוהב״). אם כן, האהבה הראשונה היא אהבת אברהם אבינו, ״הגדול בענקים [המעניקים]״ (יהושע יד, טו. רש״י שם ע״פ מסכת סופרים כא, ט), ״אברהם אֹהבי״ (ישעיה מא, ח), שהוא ראשית, עיקר ושרש כח האהבה בנפש. והרמזים: ״**ואהבת את הוי׳ אלהיך בכל לבבך**״ ועוד **אברהם** עולה **אהבה** פעמים **מהיטבאל**, עיקר תיקון מדת האהבה בנפש. ועוד, רק ״**ואהבת את הוי׳ אלהיך בכל**״ – עד המלה הכוללת את כל האהבות הבאות, ״בכל״, בסוד ״ואברהם ברך את אברהם בכל״ (״**בכל**״ עולה **בן** אך נדרש כבת, ״בת היתה לאברהם ובכל שמה״, היינו בת־הוד הכלולה בבן־נצח) – עולה **אברהם** במספר קדמי, ״**אך בצלם יתהלך איש**״ (תהלים לט, ז), הרומז ל**אברהם** שעולה ״**בצלם אלהים**״ (בראשית א, כז) בו נברא האדם, כנודע, ז״פ 137 (סוד ״שמע **בקֹלה**״ של שרה אשת אברהם).

נגה] וטעמין מרירו למיתקא [בהיפוך ג קליפות הטמאות לגמרי]״[צה]. דוגמה לכך היא גילוי האהבה הרבה שהיה בתפלתם של רבי אהרן הגדול מקרלין[צו] ורבי לוי יצחק מברדיטשוב[צז], שגם רחוקים לגמרי שראו את תפלתם נעשו מכחה בעלי תשובה, באתהפכא של ממש. כיוצא בכך, בלימוד התורה (הדוגמה הראשונה של ״פדה בשלום״, כנ״ל פ״ב), גילוי האור שאינו בערך כלל לנפש הבהמית הוא ענין ההפלאה שבתורה – ״גל עיני ואביטה נִפְלָאוֹת מתורתך״[צח] – הגורם לנְפִילָה ובטול מוחלטים של כל מציאות הנפש הבהמית, עד שהיא מתהפכת לגמרי לקדושה. דוגמה לכך, כפי שמביא הרבי בהערה, היא שבגילוי אור פני המלך בחסד וברחמים – גילוי מלמעלה למטה, הקרנת הטוב והחסד העצמיים של ה׳ ב״אור כי טוב״[צט] – גם הקטגור הופך לסנגור.

לעומת מעלת הבטול והאתהפכא בבירור מלמעלה למטה, המעלה בבירור מלמטה למעלה היא שהאויב מצד עצמו נעשה אוהב[ק] – ״ברצות הוי׳ דרכי איש [העובד בכח עצמו[קא], מלמטה למעלה] גם אויביו ישלֵם

צה. זהר ח״א ד, א.

צו. ראה שיעור כ״ז תשרי תשע״ח פ״ב.

צז. אוצר ישראל השלם מדור רבי לוי יצחק מברדיטשוב סט״ז.

צח. תהלים קיט, יח.

צט. בראשית א, ד.

ק. ורמז: **אויב־אוהב** בהכאה פרטית – **א** פעמים **א**, **ו** פעמים **ו**, **י** פעמים **ה**, **ב** פעמים **ב** – עולה 91, **אהבה** במשולש (**אמן**). בהכאת אותיות של כל מלה **אויב** (**א** כפול **ו** כפול **י** כפול **ב**) עולה 120 ו־**אוהב** (**א** כפול **ו** כפול **ה** כפול **ב**) עולה 60, יחס של ״שלם וחצי״ (הנובע מההבדל היחיד בין המלים, חילוף האות **י** ו־**ח**, עיקר סוד ה״שלם וחצי״, נמצא שהאויב הוא מצד ה־**י**, אבא, שבלעו״ז הוא סוד קליפת מדין, ישות הגורמת למדון ומריבה של האויב, והאוהב הוא מצד אמא, שרש נשמות ישראל, וד״ל). ברבוע פרטי **אויב־אוהב** עולים **אור** (**אין סוף**, **רז**) ובמספר קדמי הם עולים 120 (**אויב** בהכאת אותיות, כנ״ל).

קא. עם כל המעלות בכך, כמבואר בדרך חב״ד, שהסתייגה ממהפך הבא מלמעלה למטה וטענה שעל אף שחסיד המקושר לרבו יכול להתפלל תפלה נפלאה מכוחו, בלי עבודה שלו, הרי ׳לא הוא מתפלל, אלא ר׳ חייקא מאמדור מתפלל׳ (ראה מגדל עז עמ׳ שפ הערה 5 ובנסמן שם).

אתו"[קכ] (פסוק שנדרש גם על חיי הנישואין, "רבי יוחנן אמר זו אשתו, שנאמר 'אֹהֲבִי איש אנשי ביתו'[קכא]"[קכב] – האשה היא ה'אויב'[קכג] למעליותא[קכד], "עזר כנגדו"[קכה], שיודע לעזור גם כשהוא "'כנגדו' להלחם בו"[קכו] כדי לבטל את ישותו[קכז], ו"ברצות הוי' דרכי איש", כשהוא מזדכך ומקיים בעצמו "מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מהוי'"[קכח], נהפך כולו לאהבה ו"עזר" בגלוי). "ברצות הוי' דרכי איש גם אויביו ישלם אתו" היינו שינוי במציאות האויב, עד שהוא משלים ונעשה אוהב, אך לא בטול של מציאותו. אז פוטנציאל ההתנגדות שלו (כנ"ל) משתמר כמאגר בלתי נדלה של כח להתברר, להעלות ניצוצות קדושים דתהו עד אין סוף ("עד ולא עד בכלל") – מעלת בעלי־תשובה על צדיקים, כנ"ל – ויכול להתבטא כמחלוקת של תלמיד מובהק על רבו, שהיא לשם שמים וגורמת נחת רוח למעלה, "יגדיל תורה ויאדיר"[קכט] (או כמחלוקת ענינית בין איש לאשה, בנוגע להנהגת הבית בדרך האמת של משה רבינו או בדרך השלום של אהרן הכהן וכיו"ב, שיכולה להיות

קכב. "**ברצות הוי' דרכי איש גם אויביו ישלם אתו**" עולה **כב** פעמים **מהיטבאל** (יחוד מה־**בן**, כנ"ל).

קכג. מיכה ז, ו.

קכד. מו"ק טז, ב.

קכה. **אויב** בגימטריא **חוה**, עליה נאמר "עזר כנגדו" – חוה ראשונה היא אויב כפשוטו, היינו הרצון להכשיל את אדם הראשון (והרי היא לילית, המפתה את האדם לפגום בבריתו), וחוה שניה היא ה"כנגדו" המתקן את האדם באמת, כמבואר בפנים. **חוה** ועוד "**עזר כנגדו**" עולה 379, 'מספר חוה' ה־**חוה** (היינו יהלום **חוה**, **צלע־צלע** פחות 1, ודוק)!

קכו. כמו שעיקר האויב של האדם הוא "אויב בלבוש אוהב" (קונטרס כללי החינוך וההדרכה פ"ג), קליפת ההצטדקות שהיא תמצית השטן־היצה"ר, להצדיק ולהגביה את ישות האדם, ככה (ו"מרובה מדה טובה") יש בעת הצורך 'אוהב בלבוש אויב', "אשה משכלת" שיודעת להיות "עזר כנגדו" למעליותא (כמבואר בפנים, וראה לעיל הערה ק על סוד י־ה, השם של "שכינה ביניהם", ו"שלם וחצי" שיש במלים אויב־אוהב).

קכז. בראשית ב, יח.

קכח. ע"פ יבמות סג, א, וברש"י עה"פ.

קכט. ראה שכינה ביניהם **בהקדמה ובפ"א**.

קל. משלי יח, כב.

קלא. ישעיה מב, כא.

מחלוקת מן הקצה אל הקצה גם כשהם חיים בשלום, עם מלוא האהבה והבטול זה לזה).

בניגוד לשלום־אמת, תתכן גם השלמה של האויב עם קיומו של אויבו – "גם אויביו ישלֵם אתו". לפעמים ההשלמה היא בדיעבד, כמו השלום־המדומה שמנסים להשיג היום בארץ, בו האויב, שלא התבטל או התהפך כלל, משלים בעל־כורחו עם הקיום שלנו. אך יש גם השלמה אמתית, הרצויה לכתחילה, דוגמת השלמת שרו של עשו עם יעקב כאשר קרא לו ישראל, "כי שרית עם אלהים ועם אנשים ותוכל"[קיב]. אכן, גם ההשלמה הרצויה הזו נפעלת על ידי אתכפיא, כאשר יעקב הכניע במאבקו את שרו של עשו – "ויאבק איש עמו עד עלות השחר"[קיג] (היינו "אתכפיא המביאה לידי אתהפכא", עד העליה, מלמטה למעלה, מחשך לאור, עד שהשחור של הלילה נכלל בתפלת השחר של "הבקר אור"[קיד]).

האויב של ה' הוא עמלק, ולכן "מלחמה להוי' בעמלק מדר' לד'"[קטו], והאוהב של ה' הוא אברהם, "אברהם אֹהבי"[קטז]. **אברהם** הוא אותיות **אהב־רם** (והוא אף נקרא **רם**[קיז]), כאשר **רם** בגימטריא **עמלק** – אברהם הופך את האויב, **רם־עמלק**, לאוהב על ידי שהוא כולל אותו בו (שהרי באמת עמלק הוא צאצא של אברהם, היוצא ממנו, עד שבאורח פלא ממוצע שמות חמשת הדורות **אברהם־יצחק־עשו־אליפז־עמלק** הוא בעצמו **רם־עמלק**[קיח]!).

קיב. בראשית לב, כט.

קיג. שם פסוק כה.

קיד. שם מד, ג.

קטו. שמות יז, טז.

קטז. ישעיה מא, ח.

קיז. ראה איוב לב, ב וברש"י.

קיח. פורים לנו מאמר "חמשה ספקות וחמש מחציות". ובכ"מ.

אברהם יצחק הם בסוד **א**צילות־**ב**ריאה־**י**צירה ואילו עשו (וממנו עמלק) הוא בסוד העשיה (עשו לשון עשיה) – דווקא עולם העשיה הוא מקום הבירורים הנצרכים להבאת המשיח ולשלום עולמי (**שלום** בגימטריא **עשו**), בסוד "כל הנקרא בשמי ולכבודי [אצילות] בראתיו [בריאה] יצרתיו [יצירה] אף עשיתיו [עשיה, כאשר ה'אף' מרבה את האצילות במקום העשיה דווקא, ראה סוד ה' ליראיו ש"ב פ"ה]" (ישעיה מג, ז). אחרי קדושת אברהם

וקדושת יצחק באות שלש קליפות הטמאות – עשו־אליפז־עמלק, כאשר "רישיה דעשו [ה־ע שבראש עשו] בעטפיה דיצחק [ה־חק של **יצחק**, סוף אותיות שמו]" (ראה ת"י על בראשית נ, יג) היינו סוד קליפת נגה, השכל של הנפש הבהמית, כמבואר כאן, שכאשר הוא "בחֵקו של יצחק", דבוק בקדושת יצחק אביו, בזכות אהבת יצחק אליו, באופן של "**חק** ולא יעבור", למעלה מטעם ודעת (ויחד עם יחס רבקה אמו אליו, ה"אשה משכלת" המתייחסת אליו בטוב טעם ודעת), הוא עולה ונכלל לגמרי בקדושה (בסוד "חכמה בגוים תאמין", הוראה מיוחדת ליצחק ביחס לראשו־חכמתו של בנו עשו), ואינו מתנגד עוד כלל (ה־עין דעשו היינו "**רע עין**", סוד 400 איש אנשי עשו, העומדת כנגד ה־עין של יעקב, "**טוב עין** [מנין חיי יעקב] הוא יברך", אך כאשר עשו מת ובטל ממנו "חיזו דהאי עלמא", עלמא דשקרא, אפשר להכליל את ראשו־עינו בחק יצחק אביו, מקור אהבתו לעשו), ודוק.

ועוד כמה רמזים בהשתלשלות הדורות הנ"ל: ידוע שדווקא **עשו** משלים את **אברהם** לכפולת שם **הוי**' ב"ה – 624 (ג"פ **יצחק**, ד"פ **יוסף**). **עשו** עולה **אברהם** ועוד **אליפז**, היינו שכדי להוליד את אליפז נצרך עשו להוציא מעצמו את שרש אברהם, וד"ל. כשם שיש לעשו זיקה אמתית לאברהם וגם ליצחק, כך גם לאליפז ועמלק – יש אליפז שבאברהם ואליפז שביצחק וכן עמלק שבאברהם ועמלק שביצחק, ואכמ"ל (ורמז: **אברהם־עשו**, **אברהם־אליפז**, **אברהם־עמלק** עולה ו"פ – ממוצע כל דרגה – **אברהם**, היינו **שעשו־אליפז־עמלק** עולה ג"פ **אברהם**, ודוק!).

פרק ו: התכללות שתי המעלות

ו) **וזהו** ושבתי בשלום, וכן פדה בשלום, שלום מלמעלה למטה ושלום מלמטה למעלה, שהבירור דנפש הבהמית (פדה בשלום נפשי) וכן בירור הנצוצות שבעולם (ושבתי בשלום אל בית אבי) צריך להיות בשני האופנים, בדרך מלמעלה למטה ובדרך מלמטה למעלה, שעי"ז ישנם שני הענינים (מעלות) דשלום. ולהוסיף, שהשלימות דשלום (שלום גם מלשון שלימות) הוא כשהשלום (שבכל אחד דשני האופנים) כולל שתי המעלות. שגם בהבירור שבדרך מלמטה למעלה יש (מעין) הענין דאתהפכא, ושגם בהבירור שבדרך מלמעלה למטה יש (מעין) המעלה שהבירור הוא מצד ענינו דהתחתון. וזהו פדה בשלום נפשי מקרב לי, שגם הענין דפדה בשלום, שהוא (בדרך כלל) הפדי' דנה"א מהגלות דנה"ב ע"י גילוי אור[33], תהי' בו המעלה דמקרב לי (קרב מלשון קירוב)[34], הבירור דנה"ב עצמה. ועד"ז לאידך, שגם הבירור שבדרך קרב (מלחמה) יהי' באופן דפדה בשלום, אתהפכא.

וממשיך הכתוב כי ברבים היו עמדי, ברבים היו עמדי הוא טעם (כי) על פדה בשלום נפשי מקרב לי, דע"י ההתבוננות בענין היחידה, שעי"ז מתעורר אצלו ענין הביטול[35] [היינו, שגם לפני העבודה דפדה בשלום נפשי מקרב לי וצריך עדיין לפדות נפשו האלקית מהמלחמות דנה"ב, הוא מתעורר בביטול כללי לאלקות, שבא מהיחידה שבו], עי"ז, הבירור דנה"ב הוא באופן דפדה בשלום נפשי מקרב לי, שבכל אחד דשני אופני הבירור ישנם שתי המעלות.[36]

---

33. כנ"ל ס"ב מהמאמר דבעל הגאולה.
34. ראה לעיל ס"ג.
35. וזהו מ"ש (פרשתנו כח, יד) "והי' זרעך כעפר הארץ ופרצת גו'", כי "ופרצת" הו"ע גילוי היחידה (כדלקמן סעיף יו"ד), ולכן "והי' זרעך כעפר הארץ", דעפר מורה על תכלית הביטול – ראה בכ"ז ד"ה והי' זרעך גו' (מאמר הראשון שנאמר בהתוועדות זו (סה"מ תשכ"ב ע' נט ואילך)).
36. הביאור בזה, ראה לקמן ס"ט.

ביאור הפרק

שלום הוא לשון שלמות, ולכן צריכה להיות התכללות של אופני הבירור, כך שכל אחת מ־**ב** בחינות **השלום** ("**בשלום**") תכלול בשלמות את שניהם – שגם בבירור מלמטה למעלה (שעיקר עניינו אתכפיא) יוכלל ויתגלה מעין אתהפכא (כאשר "בכל לבבך", בשני יצריך", היינו 'אתהפכא שבאתכפיא'[קיט]), שהעבודה תהיה באופן של "פדה בשלום נפשי מקרב לי", וגם בבירור מלמעלה למטה (שעיקר ענינו אתהפכא) יוכלל ויתגלה מעין אתכפיא, שיהיה קירוב של הזולת (האויב) על ידי התלבשות בו, שכל בשכל וכו'. כך יתקיימו **ב** מיני **שלום** ("**בשלום**"), שתי עבודות של קירוב, "שלום שלום לרחוק [אתכפיא] ולקרוב [אתהפכא] אמר הוי' ורפאתיו [על ידי ההתכללות ביניהם]"[קכ].

השערים של אתכפיא ואתהפכא הן אותן אותיות בהיפוך – **כף** ו־**פך**. בסוד של **חנוכה** (בגימטריא "**פדה**"[קכא]) כף היינו נצחון המלחמה ("**פדה**" תחתון) ופך היינו הנס של **פך** השמן הטהור ("החכמה מאין תמצא [**בבינה**][קכב] (**הכלי** המחזיק את השמן־האור של החכמה, **ההיכל** בו עומדת המנורה)]"[קכג]). שער **כף** היינו האות כף, הטבע הראשון של הכף לכוף – השלב הראשון של משיח, "יכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה"[קכד] – ו־**פך** היינו **הפיכת** האות **כף**, "**הפך** בה **והפך** בה"[קכה] (שנאמר על התורה, הגילוי מלמעלה למטה), להקדים את אות

קיט. ובכך ישוב לשאלה לעיל מריבוי המקומות בדא"ח בהם מבואר שזו מדרגת אתהפכא על האמור כאן שזו מדרגת אתכפיא: בכל התכללות (עיקר סימן התיקון), מחד היסוד־העיקר הוא הדבר עצמו, בו מתכלל גם הפכו (ב־**מה** ד־**בן** העיקר הוא שם **בן**), אך מאידך מצד ההתגלות מתגלה דווקא הבחינה המתכללת (על ה־**מה** ד־**בן**, האיש שבאשה, נכון לומר "ואיש יולד בה"), וכך לענייננו מתאים לקרוא לאתהפכא שבאתכפיא אתהפכא, וד"ל.

קכ. וראה גם לעיל פ"ב.

קכא. כנ"ל פ"ב הערה לג.

קכב. ראה סה"מ תרנ"ז עמ' רסח.

קכג. איוב כח, יב.

קכד. הלכות מלכים פי"א ה"ד.

קכה. אבות פ"ה מכ"ב. "הפך בה והפך בה" רומז שעל האיש להפך עוד ועוד במעלת אשתו, להתבונן במהותה הפנימית, כדי לחבבה יותר ויותר, עד שיגלה ש"כולא בה", "הכל מן

המילוי לאות השרש, בסוד ״תוספתו של הקב״ה [עבודת האתהפכא] מרובה מן העיקר [עבודת האתכפיא]״[קכו]. אתכפיא היא הטבע הראשון של היהודי ואתהפכא היא הטבע השני שלו (**טבע שני בגימטריא אמת**) – מעבר ממודעות עצמית למודעות טבעית[קכז] (וכך בין בני זוג, עצם האתכפיא הוא כדי להביא לידי אתהפכא בקרוב ממש – להרגיש שאני תמיד מוכן ומזומן לעשות את רצון בן־בת זוגי לא רק בדרך אתכפיא, כמו שעולה לנפש־הבהמית ברגע הראשון שאני שומע את הבקשה, אלא מיד מתוך אתהפכא, משום אהבתי והתכללותי בו באמת). אות המילוי היא מה שנמצא בכח בתוך אות השרש, וממילא סוד פך, אתהפכא, הוא שכל מה שיש בכח מתגלה בפועל (סוד ״**פך שמן טהור**״, ראשי תיבות **פשט**, מה שגלוי בפועל, והכל עולה **נסתר**, מה שטמון בכח, ומתגלה בסופו של דבר, כנודע[קכח]).

והרמזים: **כף־פך** עולה 100, **י** ברבוע, ובהכאה **כ** פעמים **פ** (או **פ** פעמים **כ**) עולה 1600 (יחוד **תלמוד ירושלמי תלמוד בבלי**, חכמה ובינה), **מ** ברבוע (היינו שהכפל מעלה את הפשוט פי 16, 4 ברבוע). בחשבון אותיות מנצפך **כף** עולה 820 ו־**פך** 580 (הממוצע הוא 700 וה׳כנף׳ היא 120, הנזכר בסוף פ״ה) וביחד עולה 1400, **דוד** פעמים **מיכל** (**כף־פך** בחשבון פשוט). במשולש פרטי **כף־פך** עולה 3450 (י״פ **משה**), סוד ״**משה משה**״[קכט], ״גואל ראשון״ ו״גואל אחרון״, אתכפיא ואתהפכא (מהפכה גם בתורת משה עצמה[קל]), ש״לא פסיק טעמא

האשה״ (בראשית רבה יז, יב). ורמז: ״**הפך בה**״ עולה **יבק** (סוד יחוד־**ברכה**־קדושה), כאשר **מעבר יבק** (האתהפכא) עולה **משיח בן דוד**.

קכו. בראשית רבה סא, א.

קכז. ראה באורך בספרים מודעות טבעית והטבע היהודי (ובפרט במאמר ״המודעות העתידית״ שם).

קכח. סוד ה׳ ליראיו **שמ״ו פ״ט**; הנרות הללו **נר רביעי**. ראשי התיבות **פשט** והתוספת עולה **השגחה** – גילוי אור עיני ה׳ (״אלא לראותם בלבד, כדי להודות ולהלל לשמך הגדול״), וד״ל.

קכט. שמות ג, ד.

קל. וראה באורך בספר המהפכה הרביעית על ארבע המהפכות בתורת משה.

בגוויהו"[קלא] (היינו שדווקא מצד הטעם, טעמי תורה אותם בא לדרוש משיח[קלב], הם אחד), וד"ל.

הפרק חותם בכך שהתכללות שני אופני הבירור נעשית על ידי התבוננות בענין היחידה (כנ"ל פ"ג) – התבוננות בבחינת "רחֹבות הנהר"[קלג] בענין היחידה שהיא "עדן סתימאה"[קלד]. היחידה היא סוד ה־**ם** הסתומה של **הצלם**, כידוע, סוד "**ל**סרבה המשרה ולשלום אין קץ"[קלה] שנאמר במשיח, אשר ניצוץ ממנו קיים בכל אחד ואחת מישראל, כפי שגילה מורנו הבעל שם טוב[קלו]. חז"ל מלמדים ש־**ם** סתומה רומזת ל"מאמר סתום"[קלז], "בראשית נמי מאמר"[קלח]. ב־**ב** רבתי של "בראשית" יש סוד של "נקודה בהיכלא"[קלט], התבוננות באופן של "רחֹבות הנהר", אלא שכאן ההתבוננות היא בעצם היחידה, בחינת "מעשה מרכבה" (שענינו גילוי היחידה שבנפש, ה"מעין

קלא. ע"פ שמות רבה ב, ו; זהר ח"א קכ, ב; ח"ג קלח, א.

קלב. ראה רש"י על שה"ש א, ב; יל"ש ישעיה רמז תכט; לקו"ת צו יז, א ואילך. ובכ"מ.

קלג. בראשית לו, לז; דברי הימים־א א, מח.

קלד. זהר ח"ג רפח, ב.

קלה. ישעיה ט, ו. ב"לסרבה המשרה" רמז לשרה אמנו, שעולה־רבה על אברהם בנביאות (רש"י על בראשית כא, יב, משמות רבה א, א ובתנחומא שמות א), שלכן נאמר לו "שמע בקלה" (בראשית כא, יב). מזה באים "לשלום אין קץ", סוד "למעלה מעלה עד אין קץ" (לעומת השלום שמכח אברהם, שהוא "למטה מטה עד אין תכלית"), עיקר האוצר שמבזבזים כדי לנצח את המלחמה (ראה המשך "באתי לגני" תש"י פרקים יא ו־יז וביאוריהם) – חזרת (הבירור של) אור חוזר לקדמותו ממש (פנימיות עתיק, רדל"א) הוא דווקא מהבירור דלמטה (באופן של התכללות, כמבואר כאן), "אוצר של יראת שמים" (ברכות לג, ב), בסוד "אשה יראת הוי' [הבנויה כ'בנין אוצר', הרחם בו נטמן הבן העתידי, הלא הוא משיח בן דוד, אותו רוצה האשה להוליד כדלקמן בביאור לפ"ח] היא [דווקא] תתהלל" (משלי לא, ל. וראה חידושי מהר"ם שיף לכתובות יז, א; תו"ח ויצא לג, ב) – "להודות ולהלל לשמך הגדול" דווקא מכח האור החוזר ("איהי בהוד"), וד"ל.

קלו. מאור עינים פרשות שמות ופינחס בשם הבעש"ט.

קלז. שבת קד, א. ראה זהר ח"ב קעח, ב.

קלח. ר"ה לב, א; מגילה כא, ב.

קלט. ראה זהר ח"א טו, א־ב.

חתום" שלה, בסוד "גן נעול [גן דמלכות] אחֹתי כלה גל נעול [גל נהר דבינה, גלי הנהר] מעין חתום [מעין עדן דחכמה]", סוד **עדן־נהר־גן** העולה ג"פ, הממוצע **קדם**, וד"ל).

פרק ז: לימוד תורה מתוך בטול

ז) **ויש** לקשר ענין זה עם מה שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר במאמרו ד"ה וכל בניך לימודי הוי' ורב שלום בניך שאמרו בש"פ ויצא תרפ"ט (שבקונטרס דרושי חתונה[37]), דהתרגום עה"פ וכל בניך גו' הוא וכל בניך אלפין באורייתא דהוי' וסגי יהי שלם בנך. ומבאר[38], דזה שמדייק דאלפין באורייתא דהוי'(אף שלכאורה אין זה חידוש, דכולם יודעים שהתורה היא תורת הוי'[39]) הוא, שלימוד התורה שלהם הוא באופן שנרגש אצלו שהתורה היא תורת הוי'. ומוסיף בהמאמר, דפירוש אלפין באורייתא דהוי' הוא, דהגם שלימוד התורה (אולפנא) הוא שמבין ומשיג התורה בשכלו (שכל אנושי), מ"מ, גם בהלימוד (שכל) שלו נרגש שהתורה היא תורת הוי', אלפין באורייתא דהוי'. וע"י הרגש זה, גם הלימוד (ההשגה) שלו הוא בביטול. ובכדי שלימוד התורה יהי' באופן זה, הוא ע"י הקדמת עבודת התפלה. כי ענין התפלה הוא ההתקשרות והביטול לאלקות. וע"י לימוד התורה באופן זה (דוקא) נעשה רב שלום בניך – ריבוי שלום להתלמידי חכמים העוסקים בתורה[40], וגם ריבוי שלום בעולם כמו שלמדו רז"ל[41] מפסוק זה שתלמידי חכמים מרבים שלום בעולם.

ומהמשך הענינים שבהמאמר מובן, דכשלימוד התורה אינו באופן זה, אז, (נוסף לזה שאינו מביא שלום בעולם) אפשר שיביא לפירוד הלבבות, היפך השלום. כי כשחסר אצלו ההרגש שהתורה היא תורת הוי',

37. קונטרס ב – נדפס בסה"מ קונטרסים ח"א טז, ב ואילך. סה"מ תרפ"ט ע' 71 ואילך.
38. בסיומו – סה"מ קונטרסים שם יט, ב. תרפ"ט ס"ע 79.
39. כמו שמדייק בהמאמר בתחלתו. ואף שי"ל דלשון התרגום באורייתא דהוי' הוא כי בכתוב נאמר "למודי הוי'" – הרי הדיוק הוא בהכתוב (דלכאורה הול"ל לומדי תורה, וכיו"ב).
40. כפירוש התרגום "וסגי יהי שלם בנך".
41. סוף מס' ברכות.

אז', הוא מחזיק טובה לעצמו שלמד תורה הרבה[42] ונעשה מציאות יש שמחזיק את עצמו לאיש המעלה ואדם חשוב, וזה גורם לפירוד הלבבות, כי מצד הישות שלו הוא חושב שכל מה שהזולת אומר או עושה הוא בכדי לנגד אליו. וכהסיפור (המובא בהמאמר[43]), שאחד (בר דעת גדול בהשכלה) בא להצ"צ על יחידות והתאונן אַז מ'טרעט אויף מיר אין בית מדרש, וענה לו הצ"צ, דו ביסט זיך מתפשט איבער דעם גאַנצן בית מדרש, איז וואו יענער טרעט איז אַלץ אויף דיר. ויש לומר, דזה שמביא בהמאמר שהטענה שלו היתה שדורסים עליו בבית מדרש, דהגם שבית מדרש הוא מקדש מעט[44], דהשראת השכינה שבמקדש מעט היא מעין השראת השכינה שבבית המקדש[45], מ"מ, גם שם היתה התפשטות הישות שלו. ומדייק בהמאמר, דזה שהתאונן לפני הצ"צ שדורסים עליו הי' בהיותו ביחידות, דענין היחידות הוא התקשרות היחידה של זה הנכנם ליחידות עם היחידה של האדמו"ר שאליו נכנם[46], ואעפ"כ, גם בהיותו ביחידות הי' אצלו ההרגש שדורסים עליו. ולכן מביא בהמאמר פרטים הנ"ל דהסיפור, בכדי להדגיש שע"י השכלה לבד, בלי עבודה, אפשר להיות התפשטות הישות גם במקדש מעט ואפילו כשנכנסים ליחידות, דמזה מובן ההכרח בענין העבודה. ולאח"ז אמר לו הצ"צ פירוש הכתוב[47] יעזוב רשע דרכו ואיש און מחשבותיו, און (בחולם) הוא כח ועוז[48], ופירוש איש און הוא איש חזק בדעת עצמו. וזהו יעזוב רשע דרכו ואיש און מחשבותיו, דכשם שיעזוב רשע דרכו הוא דבר שמוכרח,

42. היפך הוראת המשנה (אבות פ"ב מ"ח) אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך.
43. סה"מ קונטרסים שם יט, א. תרפ"ט ע' 78.
44. יחזקאל יא, טז. מגילה כט, א.
45. ראה בארוכה קונטרס בענין "מקדש מעט זה בית רבינו שבבבל" (התוועדויות תשנ"ב ח"א ע' 416 ואילך).
46. ראה בארוכה שיחת שמח"ת שנה זו (תשכ"ב).
47. ישעי' נה, ז.
48. וכמו "מרוב אונים או מצאתי און לי" (ישעי' מ, כו. הושע יב, ט) – סה"מ קונטרסים ותרפ"ט שם.

דבלי תשובה א"א לגשת אל הקודש, כן מוכרח שהאיש און יעזוב את מחשבותיו (המחשבות דישות).

ויש לומר, דמ"ש מחשבותיו לשון רבים, הוא, כי בהמחשבה דישות ישנם כו"כ דרגות, ולכן נאמר יעזוב גו' מחשבותיו לשון רבים, שצריך לעזוב את מחשבה שבדקות, ואפילו שבדקות דדקות. ולהעיר, ממאמר רז"ל[49] בענין רבב שעל בגד שחוצץ לענין טבילה, של בנאין [אלו תלמידי חכמים שעוסקים בבנינו של עולם] מצד אחד ושל בור משני צדדין. דמזה מובן גם בנוגע לרבב רוחני, שבתלמיד חכם גם מחשבה שבדקות חוצצת, ולכן הכרח שיעזוב מחשבותיו לשון רבים.

ומבואר בהמאמר[50], שהתחלת העבודה הוא הביטול. כי בכדי להתקרב לאלקות, הן בבחינת קירוב מלמטה למעלה לעלות מדרגא לדרגא בתפלה והן בבחינת קירוב מלמעלה למטה בהשגת אלקות בנפשו בתורה, הוא ע"י ענוה ושפלות. ויש לומר, דזה שמפרט בהמאמר שני האופנים דקירוב לאלקות, הגם שבכדי לבאר לשון התרגום אלפין באורייתא דהוי' נוגע לכאורה רק הקירוב שע"י תורה, הוא בכדי לרמז שע"י קדימת הביטול, השלום דבניך, ת"ח העוסקים בתורה (מלמעלה למטה), הוא בשלימות, שכולל גם מעלת השלום דתפלה (מלמטה למעלה)[51].

49. שבת קיד, א. וראה סה"מ תש"ד ע' 118.
50. סה"מ קונטרסים שם יח, ב. תרפ"ט ע' 77.
51. הביטול שעל ידו השלום דהבירורים הוא בשלימות, הוא ביטול שמצד יחידה. ועפ"ז יש להוסיף ביאור בזה שמביא בהמאמר שמאורע הנ"ל הי' בהיותו ביחידות אצל הצ"צ – דע"י שהצ"צ דיבר עמו בענין הביטול בהיותו ביחידות, המשיך נתינת כח לא רק על ביטול סתם אלא גם על ביטול שמצד יחידה.

ביאור הפרק

הפסוק "וכל בניך למודי הוי' ורב שלום בניך" מתורגם "וכל בניך אלפין באורייתא דהוי' וסגי יהי שלם בנך" – "ורב שלום בניך" (שהוא גם ענין "פדה

בשלום", כנ"ל) מתקיים דווקא כאשר לימוד התורה ("דאלפין באורייתא") הוא מתוך מודעות לכך שזו תורתו של "הוי" ("אורייתא דהוי") – לימוד מתוך בטול[קמ] (החודר גם את צד ההשגה וההבנה שבלימוד, בו מודגשת אישיותו של הלומד)[קמא].

ויש לבאר בפרט ביחס לתורת החסידות, על פי המובא בתניא[קמב] בשם הרב המגיד שגילוי "**אחד האמת**" – בגימטריא **בעל שם טוב**! – הוא דווקא בחכמה: אדמו"ר הזקן, מייסד דרך החסידות החב"דית של השגת אלקות בשכל, הוא סוד "אאלפך חכמה"[קמג], "דאלפין"; הרב המגיד הוא סוד התורה (המשכה־הגדה ממה שלמעלה מטעם ודעת אל טעם ודעת), "באורייתא"; מורנו ה**בעל שם טוב** הוא סוד "**אחד האמת**" (כנ"ל), "דהוי". כלומר, בלימוד החסידות צריך להיות נרגש שתורת החסידות – תורת חב"ד, שחידש אדמו"ר הזקן – היא־היא תורת

קמ. **הוי**' ("הוי' בחכמה") ועוד **בטול** (פנימיות החכמה) עולה **חכמה**. ובהכאה פרטית – **י** פעמים **ב**, **ה** פעמים **ט**, **ו** פעמים **ו**, **ה** פעמים **ל** – עולה **מאיר**, סוד רבי מאיר "שמאיר עיני חכמים בהלכה" (עירובין יג, ב), וביחד עם **חכמה** הנ"ל עולה 324, **חי** ברבוע (סוד "החכמה תחיה", "כי הם חיינו ואורך ימינו", "ארך ימים בימינה" ללומד תורה לשמה). רק **בטול** בהכאת אותיות (**ב** פעמים **ט** פעמים **ו** פעמים **ל**) עולה 3240, י"פ **חי** ברבוע הנ"ל, וביחד עם שם **הוי**' בהכאת אותיות (1500) עולה 4740, י"פ **דעת** (מבטול מגיעים להתקשרות, וכן הסדר אצל בני זוג, וד"ל).

קמא. עצם הביטוי "אלפין דאורייתא" רומז ל"אאלפך חכמה" (איוב לג, לג) ו"אאלפך בינה" (ע"פ שבת קד, א), סוד "שני אלפים שנה קדמה תורה לעולם" (בראשית רבה ח, ב ובכ"ד) הנלמד מ"ואהיה שעשָׁעים יום יום" (משלח ח, ל), היינו תורה לשמה בבחינת שעשועים עצמיים (ראה ליקוטי ביאורים להקדמת דרך חיים, ובאורך בחתן עם הכלה עמ' לו ו־קיא), והוא סוד "נצר חסד לאלפים" (שמות לד, ז), יניקת חכמה עילאה ("אורייתא מחכמה נפקת") מהמזל העליון, סוד "אַיִן מזל לישראל" (בעש"ט עה"ת לך אות כו ע"פ שבת קנו, א), אין־בטול. דווקא הלומדים תורה לשמה, מתוך בטול (כמבואר בארוכה בפנים), הם ה"בניך"־"בוניך", הבונים את פרצוף רחל (תכלית נחלת ארץ ישראל), שבסוד שם **בן**, ומחזירים אותה לשרשה בשם **סג** ("אורות מרובים דתהו"), בסוד "אשת חיל עטרת בעלה" (משלי יב, ד), וד"ל.

קמב. תניא פל"ה בהגהה. וראה בכל זה גם התוועדות י"ט כסלו תשפ"ה.

קמג. איוב לג, לג.

הבעל שם טוב (וכידועקמד שאדמו״ר הזקן מסר את נפשו במאסר שקדם לגאולת י״ט כסלו על ההתקשרות שלו למורנו הבעל שם טוב).

על ידי הקדמת התפלה, עבודת ההתקשרות והבטול לאלקות, זוכים ללמוד תורה מתוך בטול לנותן התורה, ואזי זוכים לגילוי אור פני מלך חיים, ״רב שלום״ לתלמידי החכמים (שלום בין הרבנים...) ושלום לעולם כולו. עבודת התפלה (סוד ״ועבד הלוי הוא״קמה) – מתוך התבוננות (״הוא״, אמא עילאהקמו) ונגינה בתפלה (עבודת הלוי ״לארמא קלא״קמז ברוב שירה וזמרה) – שייכת לבינה (״עבודה שבלב זו תפלה״קמח ו״בינה לבא״קמט). לימוד תורה שייך לחכמה, ״אורייתא מחכמה נפקת״קנ (והוא צריך להיות מתוך בטולקנא, פנימיות החכמה, כח־מהקנב)קנג. גילוי אור פני המלך, ״ורב שלום״ הוא גילוי אור פני כתר עליון

קמד. בית רבי ח״א פט״ז.

קמה. במדבר יח, כג.

קמו. ראה קהלת יעקב ערך ׳הוא׳, וש״נ.

קמז. זהר ח״ג קעז, ב (ועוד). ״כהני בחשאי״ בחכמה (״סיג לחכמה שתיקה״), ״ליואי לארמא קלא״ בבינה (״ועבד הלוי הוא״) ותלמיד־חכם **ישראל** (אותיות **לי ראש**) משמיעים קול תורה בדעת צלולה (גם לשון צלותא – בטול דחכמה, כדלקמן הערה קנג – וגם לשון צליל בבינה). הקדמת התפלה לתורה גורמת שהתורה עצמה תהיה שירה – כפי שלומדים מ״כתבו לכם את השירה הזאת״ (דברים לא, יט) שיש מצוה לכתוב את כל התורה (סהמ״צ לרמב״ם מ״ע יח) – וכלימוד רבי עקיבא ״זמר בכל יום, זמר בכל יום״ (סנהדרין צט, ב; וראה גם סוף מסכת מגלה על חשיבות הקריאה והשינון בנעימה ובזמרה).

קמח. תענית ב, א.

קמט. הקדמת תקו״ז יז, א (״פתח אליהו״).

קנ. זהר ח״ב קכא, א. וראה שם פה, א.

קנא. ראה סוד ה׳ ליראיו ש״א פ״ב (ונתבאר בשיעורים בסוד ה׳ ח״ג); לב לדעת מאמר ״פרק בעבודת ה״״ באור ב (עמ׳ יז) ובריבוי מקומות בדא״ח.

קנב. זהר ח״ג כח, א (ובכ״מ).

קנג. ורמז: **עבודה השכלה** בהכאה פרטית – **ע** פעמים **ה**, **ב** פעמים **ש**, **ו** פעמים **כ**, **ד** פעמים **ל**, **ה** פעמים **ה** – עולה 1215, **מה** (בטול, מצד אבא) פעמים **זך** (זכוך, מצד אמא, כנודע). כאשר קודמת עבודה (תפלה) להשכלה (תורה) ניתן ללמוד מתוך בטול (בו מופיע אור התורה כפי שהוא, ״תען לשוני אמרתך״) ולפעול בכך זכוך (בכלי, היינו הלומד עצמו), אך בלי הקדמת התפלה גורם הלימוד לתוספת גסות־ישות הכלי (ודוק שבדרך כלל הבטול

(בחכמת הצירוף[קנג], בינה־חכמה־כתר, הוא צירוף היו המתגלה בהוד, עבודה מתוך תמימות והודאה על האמת, וד״ל)[קנד]. לעומת זאת, הלומד תורה ללא הקדמת התפלה מגיע לפיזור הדעת בלימודו – התפלה, השייכת למח הדעת, כח ההתקשרות והריכוז בנפש, בונה את יסוד הריכוז בנפש – ומתוך כך לפירוד, הן בתוך כוחות נפשו שלו והן בין אדם לחברו (עיקר הפגם המתואר במאמר), הכל בסוד ״ישנו עם אחד [הישן[קנה] מן התפלה, ההתקשרות לה׳ אחד[קנו] מפזר ומפרד״[קנז].

בתוך הדברים מובא באריכות הסיפור על אותו למדן, שלמד תורה שלא לשם שמים, ללא התקשרות מודעת לנותן התורה ובטול פנימי כלפיו, ולכן החזיק את עצמו ״איש המעלה[קנט] ואדם חשוב״[קס] (בלשון ימינו, הוא הרגיש עצמו אח״מ, **אדם חשוב מאד**, בגימטריא **עם הארץ**, למדן זה אינו אלא עם הארץ, והוא מביא לידי שנאת תלמידי חכמים על ידי עמי הארצות[קסא], וד״ל). ישותו של אותו אח״מ התפשטה בכל בית המדרש, ובכל מקום הוא הרגיש שכולם דורסים עליו, ואדמו״ר הצמח־צדק הורה לו שעליו לקיים ״יעזב... ואיש און מחשבותיו״, לעזוב את מחשבות־האון של ״אני ואפסי עוד״[קסב] (**און** ועוד ״**אני ואפסי עוד**״

מצד החכמה־התורה והזכוך מצד הבינה־התפלה, אך יש כאן התכללות ואצל חסידים עיקר הבטול הגלוי הוא בתפלה, ואכמ״ל).

קנד. ראה סוד ה׳ ליראיו ש״א פכ״ט.

קנה. ורמז: **תפלה תורה שלום רב שלום** עולה 2080, **פ** פעמים הוי׳ (י״פ **יצחק**), 64 (**ח** ברבוע) במשולש.

קנו. עפ״י מגלה יג, ב.

קנז. עפ״י אסתר רבה ז, יב.

קנח. אסתר ג, ח.

קנט. תיקון הרגשת ״**איש המעלה**״ הוא על ידי לימוד **תניא** – חושבנא דדין כחושבנא דדין (וראה בית רבי ח״א פכ״ז שלימוד התניא מבטל את קליפת הישות של תלמידי חכמים).

קס. את ״**איש המעלה ואדם חשוב**״ מתקן ״**צפנת פענח**״ (בראשית מא, מה), יוסף הצדיק, העולה ד״פ (ממוצע כל תבה בביטוי הנ״ל) **אור** (**אור** פנים ואחור), וד״ל.

קסא. ראה פסחים מט, ב.

קסב. ישעיה מז, ח־י; צפניה ב, טו.

בגימטריא **מחשבה** !). "מחשבותיו", לשון רבים, רומז לשתי דרגות של מחשבה שלילית – מחשבת־און גסה, שהיא כרבב משני צדי הבגד, החוצץ גם אצל עמי הארץ, ומחשבת־און דקה, שהיא כרבב מצד אחד של הבגד, החוצץ דווקא אצל תלמיד חכם[קסג] (המחשבה הנמוכה, של הבור ועם הארץ, בעשיה, והמחשבה הגבוהה, של תלמיד חכם, בבריאה, מקום הישות[קסד]).

"וכל בניך למודי הוי' ורב שלום בניך" עוסק בתורה דווקא, קירוב לה' מלמעלה למטה ("שוב"), אך כאשר הלימוד הוא מתוך בטול – כאשר נגשים לעבודת ה' בענוה ושפלות – יש בו גם את מעלת התפלה, קירוב לה' מלמטה למעלה ("רצוא"). שתי התנועות, "רצוא ושוב", תורה ותפלה, צריכות להיות מתוך ענוה ושפלות, כשבפרט הענוה שייכת ללימוד התורה, בהיותה מדת משה רבינו ("והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה"[קסה]), נותן התורה, והשפלות לתפלה, בהיותה מדת דוד המלך ("והייתי שפל בעיני"[קסו]), עמוד התפלה של עם ישראל (כמאמרו "ואני תפלה"[קסז], והוא המחבר את ספר תהלים שחמשת ספריו עולים מלמטה למעלה כנגד חמשת חומשי תורת־משה היורדים מלמעלה למטה[קסח]) – "אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש"[קסט], "הכנעה

קסג. ויש לדרוש, כפי ש"לבב" היינו שני לבבות ("בכל לבבך', בשני יצריך") כך "רבב" היינו שני רבנים. אצל תלמיד חכם יש רב אחד של בטול, מצד הנפש האלקית, ורב אחד של ישות, מצד הנפש הבהמית, וממילא ה'כתם' הוא רק מצד אחד (צד הישות), בעוד אצל בור אין בטול אמתי וה'כתם' הוא משני הצדדים.

קסד. בהקבלת עולמות אבי"ע בסוד אין־יש־כלל־פרט (ראה סוד ה' ליראיו ש"ב פ"א).

קסה. במדבר יב, ג.

קסו. שמואל־ב ו, כרב.

קסז. תהלים קט, ד.

קסח. כנוסח ה"יהי רצון" אחרי אמירת כל ספר בתהלים (וראה גם ד"ה "לפיכך נקראו" תשט"ז פ"ח). את חמשה חומשי תורה וחמשה ספרי תהלים מחברות חמש המגלות, ששיאן מגלת "שיר השירים" – מגלת האהבה – שהיא "קדש קדשים" (ידים פ"ג מ"ה).

קסט. ברכות ל, ב.

[ושפלות]״קצ (השרשים **שפל־פלל** הם לשון נופל על לשון ושניהם קשורים לשער **פל**, לשון נפילה, שעניינה שפלות[קצא]). לכן, כדי שלימוד התורה יהיה מתוך שפלות, יש להקדים לו את התפלה. את התפלה מסיימים בבקשת ״ונפשי כעפר לכל תהיה״[קצב] – נכונות ובקשה שכולם ידרסו עלי[קצג] (לבריאות...), התיקון השלם לטענתו של הלמדן הנ״ל.

ביאור: בטול ושפלות בבית היהודי

הרבי מדגיש במאמר כי התפשטות הישות של הלמדן היתה גם בבית המדרש, שהוא מקדש מעט, ואפילו בכניסתו ליחידות. כמובן, דווקא בקדש פנימה יש להזהר מהישות, כולל מחשבת־האון העדינה, שאם לא כן מחללים את הקדושה ומחריבים אותה. כך בית המקדש חרב, בסופו של דבר, בגלל התפשטות הישות של הכהנים (כחורבן משכן שילה בשל הנהגת בני עלי[קצד]) ושל המלכים (כהנהגת עוזיהו בבית המקדש[קצה]). בעומק, על כך אומר שמואל לשאול המלך ״הַחֵפֶץ לַיהוי בְּעֹלוֹת וּזְבָחִים כִּשְׁמֹעַ בְּקוֹל הויי הִנֵּה שְׁמֹעַ מִזֶּבַח טוֹב לְהַקְשִׁיב מֵחֵלֶב אֵילִים״[קצו] – השפלות, ״**שמע**״ (בגימטריא **שפל**, שפלות המביאה לקבלת עול מלכות שמים וציות גם ללא הבנה), חשובה מההעלאה (״זבח״) בבית המקדש. גם בבית המקדש הפרטי של כל זוג, בבית היהודי, עדיפה בהרבה השפלות המביאה ״להקשיב״ ללבו של בן־בת הזוג על פני נתינת מתנות (״זבח״) וכו׳.

קצ. רש״י שם (כאשר בריבוי מאמרי דא״ח מצוטט עם התוספת בסוגריים – וראה בזה הערה 60 בד״ה ״באתי לגני״ תשל״ב ועוד).

קצא. סוד ה׳ ליראיו ש״א פי״ט הערה ח. וראה לקו״מ ח על תפלה לשון פלילות, ״תפלת בעל דין״, כשחלק מהדין הוא הדין שעושה האדם בעצמו, מתוך בקורת עצמית נוקבת המביאה לשפלות.

קצב. ברכות יז, א (וסיום תפלת עמידה).

קצג. ראה הוספות לכש״ט (קה״ת, הוצאה שלישית) אות קכה.

קצד. שמואל־א ב, יב־כב.

קצה. דהי״ב כו, יט.

קצו. שמואל־א טו, כב.

הכניסה ליחידות בבית המקדש היא כניסת הכהן הגדול ביום הכיפורים לפני ולפנים, לקדש הקדשים, ושם אפילו נדנוד של ישות יכול להעמידו בסכנת נפשות ממש (שעל כן דרשו בחסידות[קעז] ש"וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבאו לכפר בקדש עד צאתו"[קעח] כולל גם אותו־עצמו, שעליו להתבטל בתכלית). בבית היהודי היחידות היינו היחוד הקדוש בין בני הזוג, כמובן, בו יש להקפיד על קדושת־המחשבה – שמירה ממחשבת און־גאוה הפוגעת ביכולת להמשיך נשמה קדושה (וממילא מולידה גם פגם־הברית, פגם ב"אוני"[קעט], בהוצאת זרע לבטלה כפשוטו, או בתאוה בהמית, "החיות שבטפות זרע שיצאו ממנו בתאוה בהמית שלא קדש עצמו בשעת תשמיש עם אשתו טהורה"[קפ]).

כשם שהעצה היא להקדים לתורה את התפלה, בהתבוננות ובניגון חסידי, ואז גם לימוד התורה יהיה כדבעי, כך הבית היהודי, בית המקדש הפרטי, צריך להיות "בית תפלה"[קפא] (כמו שנקרא בית המקדש), וגם בית של תורה[קפב], כאשר מתוך **התפלה**, בגימטריא **שירה**, גם התורה (שנקראת שירה[קפג]), היא כדבעי, ובבית היהודי ישמעו תמיד קולות תפלה, זמרה ותורה. בפרט נדרשת תפלה מיוחדת – ומה טוב גם לימוד משותף – לפני היחוד הקדוש (ואזי יש כח של תורה להמשיך נשמה קדושה, כשהאיש יורה כחץ ובאשה מתקיים "**ותהר** [אותיות **תורה**] ותלד").

קעז. פרי צדיק לערב יו"כ ג (ובכ"מ בחסידות).

קעח. ויקרא טז, יז.

קעט. בראשית מט, ג וברש"י.

קפ. תניא פ"ז עפ"י לוח התיקון (וראה טעמי מצות להרח"ו ס"פ בראשית).

קפא. ישעיה נו, ז.

קפב. ראה גם יין משמח ח"ג שער ששי בתורה "ישלח דברו וירפאם".

קפג. כנ"ל בביאור הפרק הערה קמז.

פרק ח: תשוקת הניצוצות להתברר

ח) **והענין** הוא, דכיון שהכוונה בירידת ונפילת הנצוצות היא בכדי שיתבררו ויחזרו למקורם [שעי"ז יתעלו למעלה יותר מכמו שהיו קודם ירידתם], הרי אין שייך שיהי' איזה מניעה ועיכוב (מצד הנצוצות) להבירור שלהם. דזה שאפשר להיות מניעה ועיכוב הוא רק מצד האדם (המברר), שיש לו בחירה חפשית, אבל מצד הנצוצות – מוכרח שיתבררו. [וזהו מ"ש ואדונירם על המס[52], אדונירם הוא אדוני רם, אדוני הוא ע"ד שם אד' (בחינת שכינתי') ורם מלשון רוממות הוא אור א"ס שלמעלה מעולמות (קוב"ה). וע"פ המבואר לקמן (סעיף יו"ד) דענין הבירורים הוא ליחדא קוב"ה ושכינתי', יש לומר, דמס הו"ע הבירורים. ונק' בשם מס, שמס הוא דבר שמוכרח לשלם. ובחינת אדונירם הוא המכריח גביית המס, בירור הנצוצות]. ויתירה מזה, שהנצוצות רוצים ומשתוקקים להתברר. וזהו ברבים היו עמדי, שהנצוצות הנמצאים בבחינת רבים (רשות הרבים, טורי דפרודא[53]) משתוקקים שיבררו אותם [בדוגמת ענין ברבים היו עמדי בפשטות, שאנשי אבשלום התפללו לנצחונו של דוד[54]]. אלא דכיון שהנצוצות הם בגלות בבחינת רבים, אין זה בגילוי. ועד שלפעמים נדמה להאדם שעניני העולם (לא רק שאינם מסייעים, אלא) מונעים אותו מעבודת ה', כי ההעלם דהנצוצות הוא העלם בתכלית, ע"ד העלם שאינו במציאות. וע"י העבודה דברבים היו עמדי, התעוררות היחידה, עצם הנשמה שלמעלה מהתפשטות (מציאות), מתעורר ומתגלה ההעלם שאינו במציאות דהנצוצות, והתשוקה שלהם להתברר, ענין ברבים היו עמדי, ואזי רואים בגילוי שעניני העולם (לא רק שאינם מונעים, אלא) מסייעים לעבודת ה'.

---

52. מלכים-א ה, כח.
53. ראה אוה"ת (יהל אור) להצ"צ עה"פ בדה בשלום ס"י (ע' רח).
54. ירושלמי סוטה פ"א ה"ח. (ראה "רשימות" חוברת קכב ע' 3: "ישנו מאמר מאדמו"ר האמצעי "ואדונירם על המס". ואדנירם בב' מלות. שלוב הוי' באדנ' ושלוב אד' בהוי', בענין הבירור שתלוי בבחירה. אבל זהו בנוגע להמברר אבל המתברר קצוב שיתברר וזהו מס" (המו"ל).

ביאור הפרק

כוונת שבירת הכלים דתהו ונפילת הניצוצות הקדושים – כמו כל משבר ונפילה[קפד] – היא "ירידה צורך עליה"[קפה] (כאשר הניצוץ, כמו זרע הצומח מתוך האדמה, מצליח לבקוע את הקליפה החוסמת אותו[קפו], מציץ ומנץ פרי – דוגמת התפלה בנץ החמה, כשמתוך שחור־הלילה בוקע ועולה השחר, "אז יבקע כשחר אורך ואֶרכתך מהרה תצמח"[קפז]). העליה מתחוללת על ידי בירור הניצוצות, ולכן הניצוצות עצמם רוצים ומשתוקקים להתברר, גם אם הרצון והתשוקה הללו נמצאים בהעלם (ועד ל"העלם שאינו במציאות"[קפח]). ממילא, העיכוב בבירור הוא רק מצד המברר, ולא מצד המתברר (כדברי הרבי[קפט] שבדורנו עשו כבר מוכן לגאולה, והעיכוב הוא מצד יעקב).

הדוגמה לכך היא אנשי אבשלום, עליהם אומר דוד "כי ברבים היו עמדי" – גם הם מתפללים לנצחונו של דוד, מתוך מגמה שהוא יברר ויעלה אותם לדרגה גבוהה יותר ממדרגתם קודם שנעשו אנשי אבשלום (היינו שהירידה תהיה לצורך עליה). השם אבשלום עצמו רומז לתכלית של "ושבתי בשלום אל בית אבי" – גם אבשלום משתוקק, בסתר לבו, לשלום עם אביו, על אף מלחמתו הגלויה עמו (וכן הוא בפנימיות בכל בן המורד באביו). ואכן, דוד המלך מקרב מאד את אבשלום – הוא אומר עליו "מקרב לי", ורומז לו ש'אתה, אבשלום, הכי קרוב אלי' – והוא דואג להעלותו מכל מדורי גיהנם[קצ] על ידי בכייתו עליו "בני אבשלום בני בני אבשלום מי יתן מותי אני תחתיך אבשלום בני בני... בני אבשלום אבשלום בני

קפד. ראה אמונה ומודעות שנסמן בהערה הבאה.

קפה. לקו"ת בהר מא, א ע"פ מכות ז, ב. ובכ"מ. ראה אמונה ומודעות מאמר "עיקרי האמונה של פנימיות התורה" עמ' רד; שיעורי כ"כ"א חשון תש"פ (והבאים אחריהם).

קפו. ראה תענית ג, א ובן יהוידע שם ד"ה "ואמר עוד עורפילא".

קפז. ישעיה נח, ח.

קפח. ראה המשך תרס"ו מאמר י עמ' פא. ובכ"מ.

קפט. שיחת פרשת ויצא, ט' כסלו תשנ"ב (התוועדויות תשנ"ב ח"א עמ' 354).

קצ. סוטה י, ב.

בני״קצא (דוגמת המסופרקצב על בן ה״באר מים חיים״ שלמרות ה׳מרידה׳ שלו אביו קרבו מאד)קצג.

ה׳מחויבות׳ של הניצוצות עצמם להתברר רמוזה בביטוי ״ואדנירם על המס״קצד, כאשר המס היינו סוד הבירורים ואדנירם הוא הכח לחייב את הבירור ולפעול אותו (לכן גם גוים שנענים לקריאה לשלוםקצה ורוצים להכנע צריכים לקבל עליהם מס ועבדותקצו, היינו שיעזרו לכובש, ישראל, להעלות מעצמם את כל הניצוצות הקדושים שיש בהם[קצז]):

מס ר״ת **מ**וחא **ס**תימאה, מקור הכח לברר בירוריםקצח, בסוד ״כֻּלם בחכמה [סתימאה] אתברירו״קצט. וכן **מס** היינו פרצוף הנצח באלפא־ביתא

קצא. שמואל־ב יט, א ו־ה.

קצב. חמדה גנוזה ח״ב עמ׳ קסו (הובא ב״זכרונם לברכה״ כ״ז כסלו).

קצג. הלעומת־זה של אבשלום בן דוד הוא שלמה בן דוד (שניהם נקראים על שם השלום וכן **שלמה** עם **ד** האותיות עולה **אבשלום**). אבשלום מרד באביו וניסה למלוך תחתיו ואילו את שלמה המליך אביו והוא מצדו כיבד אותו וידע לייחס לו את כל הצלחתו בבנין בית המקדש (כפי שעולה מתפלתו בחנוכת בית המקדש, מ״א פ״ח). נמצא שיש קשר הדוק בין שלום – שלום בית (בית המקדש) – לכיבוד אב (ואף שהאשה מוגבלת ביכולתה לקיים בפועל מצוה רמה זו – קידושין ל, ב – בלבה היא תמיד משתוקקת לקיימה, כאשר הכיבוד הפנימי שלה לאביה עולה גם על כיבוד האב של בעלה, וד״ל): בזכות כיבוד הורים זוכים לשלום בית!

קצד. ״אדנירם על המס״ מופיע חמש פעמים, בארבע צורות שונות של שמו (הכוללות גם את חדש אדר וגם את המלך הדר) – ב״פ ״**אדֹרם**״ (שמואל־ב כ, כד; מלכים־א יב, יח), **אדֹנירם** (מלכים־א ה, כח), ״**אדֹנירם בן עבדא**״ (מלכים־א ד, ו) ו״**הדֹרם**״ (דהי״ב י, יח) – העולות ט״פ 137 (כשהצורה המלאה, ״**אדנירם בן עבדא**״ עולה **משיח בן דויד**). ה הלשונות המלאים עולים 25 (5 ברבוע) פעמים ״**גל עיני**״.

קצה. כנ״ל בביאור פ״א.

קצו. דברים כ, יא (וראה גם מלכות ישראל ח״א מאמר ״ישראל והעמים״ ביאור ב).

קצז. ואזי יוכלו להתגייר גיור מושלם, להיות ״כאזרח כגר״ (ויקרא כד, כב) ממש.

קצח. ראה תניא אגה״ק כח; לקו״ת בלק סט, ג; שה״ש מח, ב. ובכ״מ.

קצט. ראה תניא הנ״ל.

אטב״ח[ר], הנצח של בנין הנוקבא[רא]. הנוקבא יורדת לעולמות התחתונים בי״ע, טורי דפירודא, לברר ניצוצות[רב] – בסוד הפסוק ״ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וגו׳״[רג] – ובירור הניצוץ־המתברר נעשה על ידי הנצח של המברר[רד] (הנצח הוא ענף החכמה, כח הבירור, ויש בו את הכח לצאת למלחמת־הבירורים מתוך בטחון פעיל[רה], לנצח ולשבות את שבי הניצוצות מן הקליפות).

אדנירם רומז ליחוד קוב״ה (רם) ושכינתיה (א־דני). וכן הוא רומז לשרש המלכות (א־דני) ברוממות העצמית של כתר עליון (רם) – אור מקיף ונעלם, עד להעלם שאינו במציאות, הנדרש כדי להגיע לניצוצות שאצלם התשוקה להתברר היא בהעלם שאינו במציאות. אכן, הרוממות העצמית של המלכות – שרש המלכות (א־דני) ברדל״א (רם) – צריכה להתגלות בפנימיות המלכות כמדת השפלות דווקא, מדתו של דוד המלך שאמר ״והייתי שפל בעיני״[רו], ״היה בעיניך כרשע״[רז] (ולכן הוא נכון להשפיל את עצמו לעולמות התחתונים ולעסוק בעבודת הבירורים, כמאמר דוד ״שידי מלוכלכות בדם ובשפיר ובשליא כדי לטהר אשה לבעלה״[רח]).

ר. באותו פרצוף **כף** הוא פרצוף הגבורה, כשההמשכה היא מהגבורה לנצח (סוד ״שכל את ידיו״) – מגבורת **הכפיה** באים לנצחון האמתי והמושלם, כאשר כל **המס** נגבה, כל הניצוצות מתעלים ונכללים בנצח קדושה (ההוד הנכנע נכלל בנצח ממש, כנ״ל פ״א באריכות), ואצל כולם מתקיים ״דידן נצח״ (״כי ברבים היו עמדי״, כאשר נצחון דוד הוא גם נצחון אנשי אבשלום עצמם, כתפלתם שינצח).

רא. ראה באריכות ע״ח של״ה פ״ד.

רב. וכך לפרש בדרך של המתקה את פתיחת מגלת איכה ״**רבתי בגוים שרתי במדינות היתה למס**״ – בגימטריא **תענוג** ברו״ש – שבררנו והעלינו את כל רפח הניצוצות וזכינו לתענוג עליון.

רג. משלי לא, טו.

רד. ניצוץ לשון **נץ** (גם עוף הנץ, הרואה מרחוק את ה׳ניצוץ׳ שעליו לצוד ולברר), תחלת המלה **נצח** (**נץ־חי**).

רה. **ראה** סוד ה׳ ליראיו **ש״א פ״י** (**נתבאר ב**שיעורים בסוד ה׳ ח״ג עמ׳ **רלט ואילך**); לב לדעת מאמר אמונה ובטחון פ״ב.

רו. שמואל־ב ו, כב.

רז. נדה ל, ב.

רח. ברכות ד, א.

יחוד זה של אדנירם הוא סוד אברהם, שנקרא "רם"[רט], והוא הראשון שקרא לה' בשם א־דני[ר], שמאז מאמר ה' אליו "לך לך"[ריא] החלה עבודת הבירורים[ריב].

על ידי התעוררות היחידה, עצם הנשמה (הרבה פעמים מוסבר שיש חילוק בין היחידה לעצם הנשמה[ריג], אך כאן הן מוזכרות כאחד, בסוד "יחידה ליחדך"[ריד]) שלמעלה מהתפשטות־מציאות[רטו], מגלים גם את התשוקה והרצון שנמצאים בהעלם שאינו במציאות של הניצוצות הקדושים. כלומר, גילוי היחידה הוא הגילוי בתודעה שאין שום מנגד לרצון ה' יתברך – "כי ברבים היו עמדי", כולם רוצים רק את ה' ומשתוקקים לעשות את רצונו – וכשזוכים לגילוי הזה ניתן לומר "יתפרדו כל פועלי און"[רטז] (כפי שמסופר על הבעל שם טוב בצעירותו[ריז]), להפריד את הקליפות (עם כל האון הישות שלהן) ולגאול את הניצוצות הקדושים.

ביאור: חתונת הניצוצות

בחיי הנישואין הרצון והתשוקה של הניצוצות להתברר היינו הרצון של האיש והאשה להתחתן.

רט. רש"י על איוב לב, ב (בנוגע ל"**אליהוא בן ברכאל** [בגימטריא **משיח**, שאליהו בא לבשר את בואו] למשפחת רם").

רי. ילקו"ש בראשית רמז עז. וראה גם אגדת בראשית פנ"ו; תנא דבי אליהו זוטא פכ"ה.

ריא. בראשית יב, א.

ריב. לוח "היום יום" א' חשון..

ריג. סה"מ תרע"ח עמ' ריג; עטר"ת ס"ע שח; תרצ"ו ס"ע 56; רד"ה "מן המיצר" תרצ"ז; סה"מ ה'ש"ת עמ' 66.

ריד. הושענא ליום ג' של חג הסוכות.

רטו. ראה הקדמת סוד הוי' ליראיו הערה סח שהבינה היא בחינת 'מציאות' והיא־היא עיקר ההתפשטות בסדר של צמצום־התפשטות־המשכה־התפשטות באותיות שם הוי' ב"ה (תניא אגה"ת פ"ד. ובכ"מ), ודו"ל.

רטז. תהלים צב, י.

ריז. אוצר שבחי הבעש"ט השלם (מעינותיך, תשע"ז) עמ' 267־268; סיפורי חב"ד א עמ' 4, ע"פ רשימת אדמו"ר הזקן. ראה אור ישראל ח"א עמ' סג.

בתחלה הרצון נמצא ב"העלם שאינו במציאות", במדרגת האמונה שבנפש – "רישא דלא ידע ולא אתידע", שנקרא "ריש גלי"[ריח] משום שאינו מתלבש בשום מציאות, כולל לא מציאות התענוג (לכן הוא מוגדר[ריט] כתענוג שעתיד להתגלות, ובינתים הוא נמצא רק כאמונה פשוטה) – על דרך האמונה בביאת המשיח (משהו שעתיד לקרות, בוודאי, אך באופן של "המאמין לא יחיש"[ר]). למי שהרצון נמצא אצלו במדרגה זו בלבד קשה לקדם את החיפוש־החיזור, וכדי להתחתן הוא זקוק לרחמי שמים (אתערותא דלעילא). אחר כך מגיע הרצון ל"העלם שישנו במציאות", סוד ז"ת דעתיק המתלבשים ב־ז תיקוני גלגלתא דאריך[רכא] (היינו התלבשות ב'מציאות' של פרצוף אחר) – הלבשת התענוג המורגש ברצון, החפץ הגלוי להתחתן[רכב] (חפץ הוא התלבשות התענוג ברצון[רכג], סוד "**ארץ חפץ**"[רכד] העולה **ענג־רצון**).

שתי המדרגות הללו בחופה־כתר[רכה] של בני הזוג מתבטאות בשתי קומות בנישואין: ה"העלם שאינו במציאות" מתבטא בקשר העצמי של איש ואשה, בהיותם שני חצאי אותה נשמה ("בת גילו"), אמונה שמתבטאת באמון ההדדי בין

ריח. **תרגום אונקלוס לשמות יד, ח.** אמונה ומודעות מאמר "כח האמונה" פ"ב (עמ' צ); שיעורים בסוד ה' ח"ב עמ' קה ו־קט.

ריט. **ראה סה"מ תשי"ט ח"ב סוד"ה "הפך ים ליבשה"; ספר** הנפש **פ"ד (עמ' עב) ובכ"מ.**

רכ. **ישעיה כח, טז (וראה גם** תיקון המדינה **פ"ג).**

רכא. **ע"ח שי"ג (א"א) פ"ו.**

רכב. **כפי שמצינו – גם בלעומת־זה – שהדחף להתחתן נקרא חפץ "כי חפץ בבת יעקב" (בראשית לד, יט), ו"מרובה מדה טובה".**

רכג. **לקו"ת שה"ש כח, ד. ובכ"מ.**

רכד. **מלאכי ג, יב.**

רכה. **אמונה־חפץ** (הכולל תענוג ורצון) משלימים את ה־**כתר** ל־900, **ל ברבוע, סוד הלב היהודי של חתן וכלה (ראה אמרי שפר ח"ג. ראה ספר** אותיות לשון הקדש **בביאור צורת האות ל). אמונה חפץ במילוי – אלף מם וו נון הא חית פא צדי – עולה 918, ג"פ אשה, ט"פ אמונה, אמונה־שפלות, וד"ל. אמונה־חפץ ב־ד הרמות שכנגד כחב"ד עולות 4896, רפח פעמים טוב (ב"פ 2448, שנת יצי"מ ומ"ת, ברית ברו"ש).**

בני הזוגרכו. ה"העלם שישנו במציאות" מתבטא ביחודם בפועל – היחוד המוליד – מתוך חפץ גלוי, תענוג ורצון הדדיים מוחשיים ומציאותיים ("בחירת לבו")רכז.

ניצוץ עולה "צלם אלהים"רכח בו נברא האדם, ולגבי הנשמה של כל איש ואשה היינו עצם הנשמה, עצם ה"חלק אלוה ממעל ממש"רכט, החלק־ניצוץ בורא שמתלבש בחלק־ניצוץ נברארל. דווקא ביחוד האיש והאשה יש לכוון ליחוד הניצוצות הללו. בפרט, אצל האיש הניצוץ הוא "ניצוץ משה" שבורלא ("גואל ראשון", שעיקר ענינו תורה) ואצל האשה הוא "ניצוץ משיח" שבהרלב ("גואל אחרון", שעיקר ענינו גאולה) – עיקר כוונת האיש בזיווג הוא להוליד בן תלמיד־חכם ועיקר כוונת האשה בזיווג הוא להוליד משיח, גואל ישראלרלג. לכן דווקא בזכות נשים צדקניות יבוא־יוולד משיחרלד, הכל בסוד "אחור [האשה] וקדם [האיש] צרתני"רלה (כאשר האשה־האחור, המדגישה את "גואל אחרון", קודמת בפסוק לאיש־הקדם, המדגיש את "גואל ראשון" המוקדם).

רכו. ראה גם יין משמח ח"א ש"א בתורה "יעוץ נישואין".

רכז. על "בת גילו" ו"בחירת לבו" ראה מחול הכרמים פ"א.

רכח. בראשית א, כז.

רכט. כתבי הגרמ"מ משקלוב דרושים על סדר ההשתלשלות עמ' שלז. ומבואר בכ"מ.

רל. לקו"ת ראה כז, א ע"פ ע"ח שמ"ב (דרושי אבי"ע) פ"א. ראה גם מלכות ישראל ח"א מאמר "בין ישראל לעמים" (עמ' שיט).

רלא. תניא פמ"ב.

רלב. ראה מאור עינים פרשות שמות ופינחס בשם הבעש"ט.

רלג. בדוגמת אשת מנוח (שבעלה הלך אחריה, קדם אחרי אחור, כדלקמן בפנים) שהולידה את הגואל שמשון (משיח דתהו), וד"ל.

רלד. ראה שיחת ש"פ וישלח תשמ"ב סי"ב.

רלה. תהלים קלט, ה.

פרק ט: התכללות שני סוגי הבירורים

ט) **וזהו** פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי, דהשלום של הבירור שע"י העבודה דברבים היו עמדי (התעוררות היחידה) הוא בשלימות, שכולל שתי המעלות (כנ"ל סעיף ו), כי ע"י העבודה דברבים היו עמדי, התעוררות היחידה, מתגלה שהנצוצות שנמצאים בגלות ב(רשות ה)רבים היו עמדי (הרצון והתשוקה שלהם להתברר), ולכן גם הבירור בדרך מלמעלה למטה יש בו מעין המעלה שהבירור הוא מצד התחתון, כי גם בירור זה הוא שהתחתון רוצה להתברר (אלא שהבירור בפועל הוא ע"י גילוי אור שלמעלה ממנו). ועד"ז לאידך, שגם הבירור שבדרך מלמטה למעלה הוא באופן שמתבטל ההתנגדות של התחתון. דזה שנתבאר לעיל (סעיף ה) שגם לאחרי הבירור דהתחתון (בירור בדרך מלמטה למעלה) נשאר עדיין בהעלם ההתנגדות שלו, הוא, מפני שבירור התחתון הוא ענין שנתוסף בו (ע"י המברר שנתלבש בו), היפך הטבע דהתחתון. וכמו נפש הבהמית שבטבעה נמשכת לענינים גשמיים, והאהבה לאלקות [שנעשה אצלה ע"י נפש האלקית שנתלבש בה] הוא היפך טבעה. ומזה מובן, דכשהתחתון הוא באופן שעוד לפני ההתלבשות של המברר בו (עבודת הבירור) הוא רוצה ומשתוקק (בגילוי) להתברר, אזי, הבירור אינו דבר נוסף עליו, ומכש"כ שאינו היפך טבעו, ולכן הבירור שלו (גם הבירור שבדרך התלבשות) הוא ע"ד הענין דאתהפכא.

ביאור הפרק

הגילוי שהניצוצות התחתונים – ודאי הניצוצות שבנפש הבהמית של ישראל, ואפילו הניצוצות שבחיצוניות כל העולמות (עד לגוים הרשעים, שונאי־ויבי ישראל) – רוצים ומשתוקקים להתברר, בטבעם שלהם, פועל את ההתכללות בין שתי בחינות הבירור, מלמעלה למטה ומלמטה למעלה:

הבירור שמלמעלה למטה נפעל אמנם על ידי העליון, אבל הוא מתוך רצונו של התחתון, ולכן יש בו גם את המעלה של הבירור מלמטה למעלה. הבירור שמלמטה למעלה איננו רק כפיה – אתכפיא על ידי התלבשות השכל – המנוגדת לטבע של התחתון (המותירה את מציאות הנפש הבהמית), אלא משהו טבעי לו, התלבשות שבאה להוציא את רצונו שלו מהכח אל הפועל, ולכן יש בו את מעלת האתהפכא של הבירור מלמעלה למטה, כפירוש השגור ש״בכל לבבך׳ בשני יצריך״ היינו אתהפכא ממש[רלו] (ובהקשר של נישואין, כשמתגלה שמלכתחילה ״ואל אישך תשוקתך״ יש המתקה גמורה ל״והוא ימשל בך״[רלז], ודוק).

רלו. כנסמן לעיל פ״ה הערה צא.

רלז. בראשית ג, טז.

פרק י: יחוד קוב"ה ושכינתיה

יו"ד) **והנה** ידוע[55] דכללות ענין העבודה הוא ליחדא קוב"ה ושכינתי'. והו"ע יחוד סובב וממלא, כי קוב"ה הוא בחינת סוכ"ע ושכינתי' הוא בחינת ממכ"ע[56]. וזהו שאמר יעקב ושבתי בשלום אל בית אבי והי' הוי' לי לאלקים, שע"י עבודת הבירורים (ושבתי בשלום אל בית אבי, החזרת הנצוצות למקורם) [דעיקר העבודה שבשבילה ירדה הנשמה למטה היא עבודת הבירורים[57]] יהי' והי' הוי' לי לאלקים, יחוד הוי' (סובב) ואלקים (ממלא). ויש לומר, דע"י עבודת הבירורים בשני האופנים (בדרך מלמעלה למטה ובדרך מלמטה למעלה), ובאופן שכל אחד מהם כלול משניהם, עי"ז, היחוד דסובב וממלא הוא בשני האופנים, המשכת סובב בממלא והעלאת ממלא בסובב, ובאופן שכל אחד מהם כלול משניהם. ועפ"ז יש לבאר השייכות דענין זה ליעקב דוקא, כי ההתכללות דשני האופנים שבעבודת הבירורים שבכל אחד מהם ישנם שתי המעלות, הוא ע"י גילוי בחינת היחידה, למעלה מהגבלה, וזה שביעקב נאמר[58] ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה, נחלה בלי מצרים[59], הוא לפי שהי' בו גילוי היחידה (כמו שנתבאר לעיל[60]).

והנה ידוע דשכינה היא בחינת מלכות[61], הכוללת את כל נשמות ישראל,

---

55. תניא פמ"א (נז, ב).
56. תניא שם (נח, א).
57. תניא פל"ז (מח, ב). (ענין זה נתבאר בד"ה ושבתי בשלום גו', (מאמר השני שנאמר בהתוועדות זו (סה"מ תשכ"ב ע' סג ואילך)) המו"ל).
58. פרשתנו (ויצא) כח, יד.
59. שבת קיח, סע"א ואילך.
60. בד"ה והי' זרעך גו' ופרצת גו', מאמר הראשון שנאמר בהתוועדות זו (סה"מ תשכ"ב ע' נט ואילך).
61. תניא פנ"ב. ובכ"מ.

כמארז"ל[62] כל ישראל בני מלכים הם[63]. ועפ"ז יש לומר, דביחוד קוב"ה ושכינתי' נכלל גם היחוד דהקב"ה וישראל. דשלימות היחוד הוא כשהוא בשני האופנים, המשכה והעלאה. ויש לומר, דמהטעמים על זה שענין הנישואין דהקב"ה וישראל יהי' לעתיד לבוא[64], כי אז יהי' גילוי היחידה ע"י משיח שהוא בחינת יחידה הכללית[65], אמיתת הענין דופרצת, ע"י שיעלה הפורץ לפנינו[66], בקרוב ממש.

62. שבת סז, א.
63. ראה רד"ה ויאמר גו' מחר חודש גו' ה'תשמ"ה (לעיל ח"א ע' שמז). וש"נ.
64. שמו"ר ספט"ו. וראה לקו"ת שה"ש מח, א ואילך.
65. רמ"ז לזח"ג רס, ב (נדפס במקדש מלך קצ, ב). ל"ת להאריז"ל עה"פ (בראשית ה, כב) ויתהלך חנוך. ועוד. וראה אוה"ת נצבים ע' א'רעו. סה"מ תרכ"ז ע' טז. תרנ"ה ס"ע יט ואילך. תרצ"ט ע' 207. ועוד.
66. ע"פ לשון הכתוב – מיכה ב, יג. וראה אגדת בראשית ספפ"ג. וראה גם ב"ר פפ"ה, יד ובפרש"י לשם.

ביאור הפרק

על ידי שלמות עבודת הבירורים, עם התכללות הבירורים שמלמעלה למטה והבירורים שמלמטה למעלה, כנ"ל, זוכים ליחוד קוב"ה ושכינתיה, סובב כל עלמין וממלא כל עלמין, בשני האופנים – המשכת הסובב בממלא והעלאת הממלא בסובב (על דרך שני הפירושים ב"לך לך"[רלח] – ראשית עבודת הבירורים, כנ"ל – ובקריעת ים סוף[רלט], גילוי העליון בתחתון ועלית התחתון לעליון[רמ], וד"ל).

רלח. ראה אשא עיני מאמר "לך לך".
רלט. סידור עם דא"ח שער חג המצות רפט, ד ואילך. ובכ"מ.
רמ. יש כאן השתקפות של אותו ענין בשלש דרגות: במאמר מדובר על עליה והמשכה בין הסובב כל עלמין והממלא כל עלמין, והיינו (בשרש) בין העיגול הגדול, אוא"ס שלפני הצמצום, לסוד הקו, מקור הממכ"ע המאיר אחרי הצמצום; בקריעת ים סוף היינו עלית בריאה באצילות או המשכת אצילות בבריאה (והיינו גילוי לשני סוגי נשמות, "זרע אדם", נשמות דאצילות, ו"זרע בהמה", נשמות דבריאה); ב"לך לך" של אברהם, שהוא נשמה

שלמות היחוד הזה – יחוד קוב"ה ושכינתיה, הקב"ה וכנסת ישראל – יתחולל לעתיד לבוא, על ידי המשיח, היחידה הכללית בנשמות ישראל[רמא]. גילוי היחידה מתבטא ב"ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה", כפי שנאמר ליעקב אבינו שזכה ל"נחלה בלי מצרים"[רמב], התפשטות מלאה כאשר "אין כבר מציאות של מנגד לאלקות כלל וכלל". פריצה זו מופיעה בשלמות אצל המשיח, עליו נאמר "עלה הפורץ לפניהם פרצו ויעברו שער ויצאו בו ויעבור מלכם לפניהם והוי' בראשם", בסוד "ואלה תולדות פרץ"[רמג] שכתוב "מלא דמלא" (והוא אף למעלה מ"אלה תולדות השמים והארץ **בהבראם**"[רמד], שדרשו חז"ל "**באברהם**"[רמה], והיינו עליה מאברהם אבינו למשיח[רמו]).

פרץ הוא נוטריקון "**פרי צדיק עץ חיים**"[רמז] עליו נאמר "ואכל וחי לעלם"[רמח] בחיים נצחיים, להם נזכה לעתיד לבוא. אז יעלה הפורץ־המשיח לפנינו, היינו

בגוף, היינו עליה מהארת הנשמה המלובשת בגוף לשרשו שבאצילות או ליעודה למטה (ובפרט, אל שרה למעלה באצילות או אל חלקו בעולם), ודוק.

רמא. ע"ח ש"ג פ"ב; סוד ה' ליראיו, תפלה קודם הלמוד פ"ו הערה ל. ויש לומר שמשיח בן יוסף הוא עדיין מצד החיה (שהיחוד מצדה איננו בשלמות, כנ"ל במאמר), אך משיח בן דוד הוא היחידה, ועליו נאמר "**הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד**" (ישעיה נב, יג), הפסוק המתאר את חמש עליות המשיח כנגד נרנח"י שביחידה גופא (ע"ח ש"ג פ"ב. ראה חסדי דוד הנאמנים ח"ד עמ' 110), העולה 1190, **פה** פעמים **דוד** (**ה** פעמים **רחל**, אותה החליף דוד במרכבה, כנודע).

רמב. ל"**נחלה בלי מצרים**" זוכים דווקא על ידי **תפלה**, חושבנא דדין כחושבנא דדין, עם כל מעלות התפלה שנתבארו כאן במאמר (ובפרט על ידי תפלת יעקב, שתקן "תפלת ערבית רשות"), וד"ל.

רמג. רות ד, יח.

רמד. בראשית ב, ד.

רמה. בראשית רבה יב, ט; פסיקתא דרב כהנא נספחים אות א; זהר ח"א צא, ב.

רמו. על הקשר בין אברהם אבינו למשיח ראה שיעורי כ"ו כסלו תשע"ז, אור ל"ד שבט – נדפס בגליון משפטים – השתא, ומוצאי ט"ו בשבט – נדפס בגליון תרומה – השתא.

רמז. משלי יא, ל.

רמח. בראשית ג, כב.

לפנימיותנו ועצמותנו, יתגלה בשלמות המשיח שבכל אחד ואחד מישראל[רמט] ונזכה לגילוי "תורה חדשה" ושמחה במאד־מאד, "והיה הוי' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה הוי' אחד [אמונה בה'] ושמו אחד [אמונה בתורה החדשה של מלך המשיח]"[רנ].

ביאור: נישואין עם הפנים לעתיד

חז"ל אומרים שבעולם הזה זכינו לאירוסין עם הקב"ה ולעתיד לבוא (בביאת המשיח) נזכה לנישואין (ביאת החתן על הכלה), משום שהנישואין הם דווקא מכח גילוי היחידה. על גילוי היחידה נאמר "כי על כל כבוד חֻפָּה"[רנא], ומבואר בחסידות[רנב] ש"כל כבוד" היינו "כבוד חתן" ו"כבוד כלה" – "כבוד חתן" הוא אהבת החתן לכלה ו"כבוד כלה" הוא אהבת הכלה לחתן. האהבה הרבה של כל אחד מבני הזוג למשנהו היא גילוי החיה (כפי שהתבאר לעיל במאמר), אך החופה שחופפת על שתי מדרגות הכבוד היא גילוי היחידה, הכח המייחד אותם בשלמות ("יחידה ליחדך" של שניהם כאחד ממש, בשרשם העליון).

"אשר ברא... חתן וכלה"[רנג] היינו על דרך "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ" (**סובב כל עלמין ממלא כל עלמין** – כהגדרת החתן והכלה במאמר כאן – עולים **שמים־ארץ**, שמים סוד הסובב וארץ סוד הממלא, "מלא כל הארץ כבודו"[רנד] ו"הארץ האירה מכבודו"[רנה]) ו"אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות הוי' אלהים ארץ ושמים"[רנו] – בפסוק הראשון קודמים השמים לארץ,

---

רמט. ראה מאור עינים פרשות שמות ופינחס בשם הבעש"ט.

רנ. זכריה יד, ט.

רנא. ישעיה ד, ה.

רנב. סידור עם דא"ח ד"ה "כי על כל כבוד חופה".

רנג. שבע ברכות, ברכה שביעית.

רנד. ישעיה ו, ג.

רנה. יחזקאל מג, ב.

רנו. בראשית ב, ד.

קדימת החתן לכלה, ובסיום הפסוק השני קודמת הארץ לשמים, קדימת הכלה לחתן ("אשת חיל עטרת בעלה"[רנז], כפי שיתגלה לעתיד לבוא)[רנח]. אבל השאיפה היא להגיע ל"ואלה תולדות פרץ" – לפריצה המשיחית ("**ופרצת**" בגימטריא **ביאת המשיח**[רנט]).

הפשט של "ופרצת וגו'", ועל דרך זה "יפוצו מעינֹתיך חוצה"[רס], הוא הולדת ריבוי בנים וצאצאים לקיום "פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשֶׁה ורדו וגו'"[רסא]. ורמז: "**ופרצת**"־"**יפוצו**" (שניהם משרש **פץ**, יחוד "ברית הלשון" ו"ברית המעור"[רסב], **פ** ו־**צ**) עולים הרבוע הכפול של **כב** (968)[רסג], איש־אשה במילוי (**אלף יוד שין אלף שין הא**), מילוי־תכלית נישואי איש ואשה!

האירוסין לקב"ה הם יציאת מצרים, קריעת ים סוף ומתן תורה (סוד "מורשה קהלת יעקב"[רסד], "אל תקרי 'מורשה' אלא 'מאורסה'"[רסה]). מציאת השידוך היא בגדר יציאת מצרים וקריעת ים סוף של בני הזוגי[רסו], ואז הם עסוקים בעיקר בהתחייבות להקים את ביתם על אדני התורה והמצוה (כפי שהם מוארים באור

רנז. משלי יב, ד.

רנח. כדעות בית שמאי ובית הלל בזה (חגיגה יב, א; בראשית רבה א, טו), שנתבארו באורך בחסידות (ראה פלח הרמון ד"ה "בראשית ברא" הג' כ, א ואילך), ואכמ"ל.

רנט. סוד ה' ליראיו **שכ"ג**.

רס. משלי ה, טז.

רסא. בראשית א, כח. ב"**פרו** ורבו ומלאו את הארץ" אותיות **פרץ** (**פרורץ**, בגימטריא 770, **פרצת**) במיקומים 1, 2, 4, 17, 18 (דילוג **חיה חוה**, העולה **מב**), ובמשולש פרטי הם עולים 338, **הוי'** פעמים **אחד**, וד"ל (כל הביטוי "**פרו ורבו ומלאו את הארץ**" עולה 1280, ה"פ – ממוצע כל תבה – **אהרן**, 16 ברבוע וכו').

רסב. עפ"י ספר יצירה פ"א מ"ג.

רסג. **כב** הוא סוד הזיווג, "**וישכב** [**יש־כב**] במקום ההוא" (בראשית כח, יא; וראה זהר ח"ג רלט, א), וד"ל.

רסד. דברים לג, ד.

רסה. פסחים מט, ב ("אל תקרי מורשה אל מאורסה").

רסו. סוטה ב, א.

תורת החסידות[רסז]). לעומת זאת, אחרי הנישואין הזוג חי על פי תורה ומצוות במודעות טבעית, כשעיקר התפקיד שלהם – לו נתונה המודעות שלהם – הוא להוליד ולחנך בקדושה בנים ובנות עוסקים בתורה, במצוות ובחסידות[רסח]. כלומר, האירוסין עוסקים בהוה, בחתן והכלה עצמם, ואילו הנישואין עוסקים בעתיד לבוא, בדור הבא (הזרעא חייא וקיימא נמשך דווקא מהמח של 'זכרון העתיד'[רסט], שעיקרו באשה, ולכן היחוס היהודי נקבע דווקא לפי האם, וד"ל).

רסז. כנוסח ברכת הרבי לזוגות העומדים להנשא.

רסח. במושגי "פרצוף הדעת" (שהוזכר לעיל פ"ה), ההתחייבות היא "הסכמת הדעת" (תיקון ההוד, כנ"ל), אך "החלטת הדעת" (יסוד) ו"הבעת הדעת" (הבעת חות הדעת שבמלכות) – יחוד יסוד ומלכות – הן בנישואין דווקא ("החלטת הדעת" ביסוד היינו "אין קישוי אלא מדעת", שהוא אך ורק לשם יחוד הנישואין ולא שייך לאירוסין, ו"הבעת הדעת" במלכות היינו על דרך "ראוה מדברת", כאשר בזיווג הקדוש לבו חושב עליה, והוא יודע אותה בלב, "מדעת", ולבה מדבר אליו דברי אהבה ותשוקה), וד"ל.

רסט. ראה לקו"מ נד.

